

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ "ΕΚΚΛΗΣΙΑ,,

ΕΤΟΣ ΣΤ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 10 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1957 | ΑΡΙΘ. 15

ΔΩΡΟΘΕΟΣ, Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος
(† 26 Ἰουλίου 1957)

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΘΗΝΩΝ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

(† 1888 — 1957)

“Ὅπως ἀπροσδοκῆτως, καὶ κατόπιν βραχείας μὲν ἀλλὰ βαρείας μορφῆς νόσον ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυρὸς Δωρόθεος. Ὁ θάνατός του ἐπῆλθεν εἰς ξένην καὶ μακρυνὴν χώραν. Μακρὰν τῆς Ἑλλάδος μας. Καὶ μακρὰν τοῦ πεφιλημένου ποιμνίου του. Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ του δὲν ἀντίκρουσαν διὰ τελευταίαν φορὰν τὸν αἰθριον οὐρανόν μας, ἀλλὰ τὸν βαρὺν καὶ ὀμιχλώδη τῆς Σουηδίας.

*

Ἡ ἀγία μας Ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ τὸ ἔθνος δλόκληρον, ἄρχοντες καὶ ἀρχόμενοι, θορηνοῦν τὸν πρόωρον θανατόν του, ὡς ἔθνηκὴν ἀπώλειαν. Διότι ὁ ἀείμνηστος εἶχε σκέψιν φωτεινὴν. Διάθεσιν ἀγαθωτάτην. Θέλησιν δημιουργικὴν. Καὶ οἱ ὀρίζοντες τῶν ὀραματισμῶν του ἦσαν εὐρεῖς, εὐρύτατοι.

Ἀποφασίς του ἦτο, ν’ ἀφιερῶσθαι ὅλας του τὰς δυνάμεις, διὰ ν’ ἀναστιβνωθῶν καὶ νὰ λάμπουν, μὲ νέαν οὐρανόφωτον αἴγλην καὶ μὲ νέαν λαμπρὰν ἀκτινοβολίαν, τὰ παλαιὰ καὶ ἐνδοξα εὔσημα τῆς ἀγιωτάτης μας Ἐκκλησίας.

Διότι ἐγνώριζεν ἄριστα, ὅτι δι’ ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι ὁ θεὸς καὶ ἀνθρώπινος ὀργανισμός, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἐχαράχθη ἡ πνευματικὴ πορεία τοῦ ἔθνους μας. Ἦνθισεν, ὡς συνείδησις χρέους, ἡ Ἐλευθερία του. Καὶ καθιερώθη, ὡς καθήκον, ἡ θυσία τοῦ αὐτοῦ ὑπὲρ τοῦ συνόλου καὶ ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἀγαθοῦ.

*

Ἀπὸ παιδικῆς του ἡλικίας ἀνατραφεὶς εἰς περιβάλλον σεβασμοῦ πρὸς τὰς ἱεράς Παράδόσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, ἠκολούθησε μὲ ἐνθουσιασμόν τὸ μέγα τῆς ἱερωσύνης στάδιον, καὶ ἀφιέρωσεν ὅλας του τὰς ἡμέρας διὰ τὴν δόξαν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Δεκαπέντε μόλις μῆνες ὑπῆρξαν τὸ διάστημα, τὸ ὅποῖον αἱ ἀνεξιχνίαστοι βουλὰὶ τοῦ Ὑψίστου ἐπέτρεψαν νὰ πηδαλιουχῇ τὸ ἱερόν της σκάφος. Καὶ ὁμως ἤρκεσαν διὰ ν’ ἀναδειχτοῦν αἱ μεγάλαι του ἀρεταί. Διότι ἐπέδειξεν ὁ αἰοίδιμος δοῦναι γόνιμον καὶ ἀποδοτικὴν. Κ’ ἐμόχθησεν μὲ ζῆλον ἀδιάπτωτον, διὰ νὰ ὀργανώσῃ ὅλας τὰς δυνάμεις τῆς Ἐκκλησίας, εἰς πᾶν ἔδαφος τῆς μεγάλης της δικαιοδοσίας. Προπαντὸς δέ, νὰ ὑψώσῃ τὸ πνευματικὸν καὶ βιοτικὸν ἐπίπεδον τοῦ ἐφημεριακοῦ μας κλήρου, διὰ τὸν ὅποῖον ἡσθάνετο θερμοτάτην ἀγάπην. Καὶ ὑπὲρ τοῦ ὁποίου, εὐθὺς ἅμα τῇ εἰς τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον ἀναρ-

“ΛΑΟΣ ΘΕΟΥ,, ΚΑΙ “ΧΩΡΑ ΑΓΙΩΝ,,

Μιά δεύτερη ματιά θὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ καλύτερα τὴν ψυχὴ τῶν Χριστιανῶν μας. Ἡ προηγούμενη¹ ἦταν ἀπογοητευτικὴ. Παρουσίασε τοὺς κινδύνους, μέσα στοὺς ὁποίους τρεμοσβύνει ἡ ἀγνὴ ζωὴ τοῦ χωριοῦ καὶ πέφτει μαραμένο τὸ ἄνθος τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας. Τὰ νειᾶτα τὰ Ἑλληνικὰ ἔχουν ὑποστῇ σοβαρὸν τραυματισμόν.

Ἄλλ’ οἱ προϋποθέσεις γιὰ μιὰ καρποφόρο ἱεραποστολικὴ ἐργασία δὲν εἶναι ὁλοκληρωτικὰ ἀρνητικές. Πολλοὶ βλέπουν τὴν Ἑλληνικὴ ψυχὴ, στὰ χρόνια μας, ξεθωριασμένη. Καὶ ἀποχρωματισμένην ἀπὸ τὴν αἰωνόβια Ἑλληνορθόδοξη παράδοσί της. Καὶ ἴσως συμβαίνει κάτι τέτοιο. Ἀλλὰ μόνον στὴν ἐπιφάνεια. Σπάνια στὸ ἐσωτερικὸ της. Στὸ βάθος εἶναι ὁμορφη, ἀγνή, ἀγγελικὴ. Τὴν στολίζουν ἀρετές, ποὺ δύσκολα βροίσκεis σ’ ἄλλους λαούς. Βέβαια ὁ Ἰερὺς θὰ ὑποχρεωθῇ νὰ πιῇ πολλὰ πικρὰ ποτήρια ἀπ’ τὸ λαὸ του. Συγχρόνως ὁμως καὶ ὁπωσδήποτε θὰ ἀνακουφίζεται, ὅταν πάνω στὴ βαθειὰ καλλιέργεια τοῦ «γεωργίου» του ἀνακαλύπτῃ τοὺς ἀνεξερευνήτους καὶ ἀτίμητους θησαυροὺς τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς.

Καὶ αὐτὲς οἱ ὥραιες ἐξάρσεις τῆς ψυχῆς τοῦ λαοῦ μας ἔκαμαν τοὺς Πνευματικοὺς νὰ ἐπιστρέψουν στὴν ἔδρα τους «μετὰ χαρᾶς μεγάλῃς». Λησμόνησαν κόπους καὶ ἀγρυπνίες καὶ ἀρρώστειες καὶ ταλαιπωρίες. Κι’ ἔμεινε στὴν καρδιά τους μόνον ἡ μεγαλειώδης εἰκόνα τῶν Χριστιανῶν μας. Πάντοτε θὰ μᾶς συγκινοῦν αὐτοὶ οἱ Χριστιανοί, ποὺ εἶναι σκορπισμένοι ἐδῶ κι’

1. «Ἐφημέριος» ἀρ. 13/ 1957.

ρήσει του, εἶχε διαθέσει ὅλας τὰς ἐκτάκτους ἀποδοχὰς του.

*

Ἡμεῖς, εὐτυχήσαντες ἀληθῶς νὰ ὑπάρξωμεν στενοὶ συνεργάται τοῦ ἀειμνήστου Προϋπερέτου, γνωρίζομεν ὑπὲρ πάντα ἄλλον, καὶ τὰ κεδνὰ του βουλευόμενα καὶ τοὺς ἀποπνέοντας ἄρωμα δραματισμούς του...

Οὕτως ὁμως ἠὲ δόκησεν ὁ Κύριος. Ἄς εἶναι τρισευλογημένον τὸ ἅγιον ὄνομά Του.

Καὶ ἄς εὐχρηθῶμεν ἀπὸ ψυχῆς ν’ ἀναδείξῃ Προκαθήμενον τῆς ἀγιωτάτης ἡμῶν Ἐκκλησίας, διάδοχον ἀντάξιον τοῦ ἀπελθόντος ἐπιφανοῦς καὶ ἐκλεκτοῦ κατὰ πάντα Ἱερέου.

Αἰωνία καὶ ἀγήρως ἄς εἶναι ἡ μνήμη Του.

ΘΕΟΔ. Κ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑΣ

ἐκεῖ στὰ χωριά τῆς Πατρίδος μας σὰν ἀστέρια πολύφωτα, σὰν μυρίπνοα παραδεισένια ἀνθή «εἰς ὁσμὴν εὐωδίας πνευματικῆς».

Ὁ Πνευματικὸς ἔχει μπροστά του τὴν εἰκόνα μιᾶς φτωχῆς. Εἶναι χήρα ἀπὸ χρόνια. Τώρα κλαίει τὸ χαμὸ τοῦ παιδιοῦ της. Ἀλλὰ ξεχωρίζει στὸ χωριό. Γιατὶ εἶναι προικισμένη μετὰ τὴν «ἀνωθεν σοφίαν». Καὶ φλέγεται ἀπὸ τὴν ἀγάπῃ τοῦ Χριστοῦ. Ἐπίγειος ἄγγελος, χωρὶς ὑπερβολή. Στὸ χωριὸ της καμμιὰ πνευματικὴ ἐργασία. Ὁ Ἐφημέριος ἄρρωστος στὸ κρεβάτι ἀπὸ καιρό. Ὁ Ἱερεὺς τοῦ γειτονικοῦ χωριοῦ τοὺς ἐπισκέπτεται κάθε τόσο. Πνευματικὴ ξεραῖλα, λοιπόν. Καὶ μόνο σὰν τὸ ταπεινὸ λουλουδί τῆς ἐρήμου προβάλλει μετὰ τὴν εὐσέβειά της ἡ πτωχὴ χριστιανή. Πλούσια δὲν εἶναι. Ἐχει ὅμως πλοῦτο πνευματικόν. Καὶ κατορθώνει νὰ ὑπηρετῇ ἀξιοθαύμαστα τὸ ἰδανικὸ τῆς ἀγάπης. Καὶ μετὰ τὴν ἀκαταπόνητὴ «ἐν κρυπτῷ» ἐργασία της ἀποδεικνύεται ὑπέροχη κοινωνικὴ προσωπικότης. Σήμερα φροντίζει γιὰ τὴν προῖκα τῆς ὀρφανῆς. Χθὲς βρισκόταν κοντὰ στὸν ἐγκαταλελειμμένο Λειτουργὸ τοῦ Ὑψίστου, πὺν περνᾷ τίς τελευταῖες μέρες τῆς ἐπίγειας ζωῆς Του σὲ κάποια ἀπὸ ξερολίθι καλύβα. Κάθε μέρα διασχίζει τοὺς στενοὺς χωριάτικους δρόμους μετὰ τὸ καλάθι—πρόχειρο φαρμακεῖο—στὸ χέρι, γιὰ νὰ περιποιηθῇ τοὺς ἀρρώστους της. Αὐτὴ εἶναι, πὺν ζωντανεῦει στὴν ἄχαρη καὶ ὕλιστικὴ ἐποχὴ μας τὰ αἰῶνια ἰδανικά τῆς ἀγάπης καὶ τῆς θυσίας. Ποιὸς τὴν καθωδήγησε στὸ ἔργον της; Ποιὸς τὴν καλλιέργησε; Χωρὶς ἀμφιβολία εἶναι ἀποκλειστικὸς καρπὸς τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὁποῖον «ὅπου θέλει πνεῖ» καὶ ἁγιάζει τίς ἐκλεκτὰς μορφάς, πὺν ζοῦν στὴν αἰωνιότητα.

*

Ἄς πᾶμε τώρα σ' ἄλλο χωριόν. Ὁ Πνευματικὸς τὸ ἐπεσκέφθη Κυριακὴ πρωτὶ χωρὶς προειδοποίησι. Σκοπὸς του ἦταν νὰ κηρύξῃ, νὰ ἐξομολογήσῃ δύο - τρεῖς ὥρες τοὺς ὀλίγους Χριστιανοὺς καὶ τὸ ἀπόγευμα νὰ συνεχίσῃ τὴν περιοδείαν. Τοῦ εἶχαν πῇ ὅτι τὸ χωριὸ εἶναι σκορπισμένον καὶ οἱ χωρικοὶ ἀπασχολημένοι στὰ καπνά. Δὲν θὰ εἶχε, ἐπομένως, πολλὴ δουλειά. Ἡ συνεχιζομένη ἐπισκευὴ τοῦ Ναοῦ ἀνάγκασε τὸν Πνευματικόν νὰ ὀρίσῃ τόπον ἐξομολογήσεως τὸ Γραφεῖον τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου. Καὶ ἀμέσως μετὰ τὴν Θείαν Λειτουργίαν ἔσπευσε στὸ περίεργον αὐτὸ ἐξομολογητήριον. Ἀλλὰ τὸν διάδρομο τοῦ Σχολείου εἶχαν κατακλύσει πάνω ἀπὸ 80 ἄτομα. — «Τὶ κοῖμα! Διανομὴ θὰ γίνῃ σήμερα; Δὲν θὰ μπορέσουμε νὰ ἐξομολογήσουμε ἐδῶ. Νὰ πᾶμε ἄλλοῦ...». — «Ὁχι, φώναξαν ὅλοι μαζί. Ἐξομολόγησι περιμένουμε». Εἶναι τὰ διψασμένα ἐλάφια, πὺν ἔτρεξαν

νοσταλγικά στην πηγή τοῦ «ζῶντος ὕδατος». Εἶναι «οἱ κοπιῶν-
τες καὶ πεφορτισμένοι», πὺν ἦλθαν νὰ βροῦν «ἀνάπαισι τῆς
ψυχῆς αὐτῶν». Μὲ δυσκολία ὁ Πνευματικὸς διασχίζει τὸ συν-
ωθούμενο πλῆθος, προχωρεῖ στὸ Γραφεῖον, φορεῖ τὸ πετρα-
χῆλι, τοθοδετεῖ τὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου, προσεύχεται καὶ ἀρ-
χίζει. Ἡ ἐξομολόγησις προχωρεῖ ἀκατάπανστα. Καμμιὰ δια-
κοπή, οὔτε γιὰ φαγητό.

Ἡ πολιιορκία τῶν Χριστιανῶν ἦταν τέτοια, ὥστε ἦλθε τὸ
βράδυ, ἔπωσε τὸ σκοτάδι, ἀναψε ἡ λάμπα τοῦ πετρελαίου καὶ
ἡ ἐξομολόγησις δὲν τέλειωσε. Τὸ βράδυ, πιεζόμενος ἀπὸ τὴν
ἀνάγκη, ὁ Πνευματικὸς παραμένει στὸ χωριό. Καὶ τὴν ἐπομένη
μέρα τὸν ξυπνοῦν πρὶν καλὰ φωτίσῃ ὁ Θεός. Ἔχουν σταθμεύσει
ἔξω 5 - 6 ἄνδρες μὲ τίς βοῦδάμαξες. Θέλουν νὰ ἐξομολογηθοῦν
πρὶν πᾶνε στὴ δουλειά. Καὶ ξαναρχίζει τὸ λυτρωτικὸ ἔργο στὸ
σπίτι τῆς φιλοξενίας, γιὰ νὰ συνεχισθῇ πάλι στὸ Σχολεῖο. Δὲν
ἔχει σημασία ἂν ὁ Πνευματικὸς ἔμεινε νησιτικὸς ὅλην τὴν ἡμέρα
καὶ δὲν ξεκουράσθηκε οὔτε λεπτό. Ἀκτινοβολεῖ μπροστά του
ἡ θανμασία ψυχῇ τῶν Ὁρθοδόξων. Γιατὶ ὅπως γράφει ὁ δια-
πρεπὴς ψυχίατρος Μαῖντερ, «ἡ ἐξομολόγησις ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ
ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Πνευματικοῦ εἶναι μία πράξις κατ' ἐξοχήν
ἐσχυρή. Ἀρκεῖ ἡ ἐξομολόγησις νὰ εἶναι εἰλικρινής, συγκε-
κριμένη, χωρὶς ἐπικαλύψεις καὶ ἐξηγήσεις, αἱ ὁποῖαι κατὰ
βάθος εἶναι δικαιολογίαι». Προβάλλει λοιπὸν ἡ γενναία ψυχὴ,
πὺν θέλει νὰ ἐπανέλθῃ στὸν Χριστὸ καὶ νὰ ἀρχίσῃ τὴ νέα ζωὴ.
Καὶ διαπιστώνει, ὅτι «Πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τῆς ἀβύσ-
σου, πὺν ἐδημιούργησε ἡ καταιγίδα τῶν τελευταίων ὕλιστικῶν
θεωριῶν καὶ ἀντιχριστιανικῶν πεποιθήσεων. Καὶ δὲν εἶναι ἐντυ-
πωσιακὲς φωτοβολίδες αὐτὲς οἱ μυστηριώδεις ἐκκρήξεις τῶν
ψυχῶν, πὺν νοσταλοῦν τὸν Θεό. Ἡ ψυχὴ ποθεῖ τὴ λύτρωσι,
γιατὶ στενάζει μέσα στὴν ἀποπνικτικὴ σκλαβιά τῆς ἀμαρτίας.
Ἡ ρουτινιασμένη ζωὴ τοῦ χωριοῦ χωρὶς τοῦ πνεύματος τίς
ἐξάρσεις καὶ τοῦ θείου λόγου τὴν τροφοδοσία ἐδημιούργησε
στενὸ κλοιό, ἀπὸ τὸν ὁποῖο λαχταρᾷ ὁ ἄνθρωπος νὰ ξεφύγῃ.
Καὶ ξεφεύγει, διὰν ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ βρεθῇ κοντὰ του.
Καὶ θὰ ἀναπνέῃ πάντα στὴν ἀτμόσφαιρα τῆς Χριστιανικῆς
ἐλευθερίας, ἂν ὁ Ἐφημέριος, ζῶντας αὐτὸς τὴν ζωὴν τοῦ πνεύ-
ματος, θελήσῃ νὰ ἀξιοποιήσῃ τὸ πέρασμα τοῦ Πνευματικοῦ καὶ
συνεχίσῃ «εἰς βάθος» καὶ «κατ' ἄτομον», τὴν πνευματικὴ καλ-
λιέργεια καὶ ἀνάπτυξι, «νονυετῶν ἕναν ἕκαστον μετὰ δακρύων».

Θέλουμε νὰ ποῦμε ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς μένει ἀδιάφορος
στὸ βάθος τῆς ψυχικῆς του ὑποστάσεως. Καὶ εἶναι μία ἀποψις
αὐτὴ πὺν ἡμπορεῖ νὰ παίξῃ σημαντικὸ ρόλο στὸ ἔργο τῆς Ποι-

μαντικῆς. Καὶ ὁ Ἐφημέριος, ἐπομένως, δὲν θὰ παρασύρεται ἀπὸ τὴν ἀκαταστασία, τὸν ἐγωϊσμόν καὶ τὴν σκληρότητα, ποὺ παρουσιάζουν πολλοὶ Χριστιανοί. Οὔτε θὰ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὴν ἀδιαφορία ἄλλων σχετικὰ μὲ διάφορες ἐκδηλώσεις τῆς Χριστιανικῆς ζωῆς. Οὔτε θὰ ἀπογοητεύεται, ὅταν φοβερὰ πάθη ἀλυσσοδένουν τὰ πνευματικά του τέκνα καὶ δημιουργοῦν ἀναστατώσεις ἀτομικοῦ καὶ οἰκογενειακοῦ χαρακτήρος. Ὅλα αὐτὰ εἶναι τὰ κύματα, ποὺ ἀφρίζουν στὴν ἐπιφάνεια τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ κτυποῦν τοὺς ἀσάλευτους βράχους τῆς ἀκτῆς, ἐνῶ στὰ βάθη τῆς θαλάσσης βασιλεύει ἡ γαλήνη.

Ὁ Ἕλληνας πιστεύει. Καὶ σέβεται τὶς αἰώνιες καὶ ἀκατάλυτες ἠθικὰς ἀρχάς. Χάριν αὐτῶν εἶναι πρόθυμος νὰ πεθάνῃ. Ὑπολογίζει μὲ δέος ἱερὰ πρόσωπα καὶ ἀντικείμενα καὶ γεγονότα, ποὺ συνδέονται κατὰ κάποιο τρόπο μὲ τὴ θρησκεία του καὶ ἰδίως μὲ τὴν Ὁρθόδοξη Δογματικὴ καὶ Λειτουργία. Κι' ἂν παρεκτρέπεται, θλίβεται. Κι' ἂν λόγῳ τῶν περιστάσεων, εἶναι ἀποτραβηγμένος ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴ ζωντανὴ ἐκπροσώπησιν τοῦ Εὐαγγελικοῦ πνεύματος, ἀγαπᾷ καὶ σέβεται τὸν Ἱερέα του. Τὸν θέλει νὰ στέκεται στὸ ὕψος τῆς πνευματικῆς του ἀποστολῆς. Καὶ εἶναι πρόθυμος νὰ ὑπακούῃ στὴ φωνὴ τοῦ γνησίου Ποιμένος. Καὶ νὰ προσαρμόζεται ἀνεπιφύλακτα στὶς ἐπιταγὰς τοῦ ὑψίστου ἠθικοῦ νόμου.

Ὅσοι ἔχουν γνωρίσει ἄλλους λαοὺς, εἶναι σὲ θέσιν ἀσφαλῶς νὰ κατανοήσουν τὴν ἀλήθειαν αὐτῆς τῆς διαπιστώσεως. Καὶ ἐπομένως ἔχομε μιὰ σταθερὴν βάσιν, τὸ ψυχικὸ μεγαλεῖο τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, πάνω στὴν ὁποία μποροῦμε νὰ σταθοῦμε, γιὰ νὰ προχωρήσουμε μὲ ἐνθουσιασμό στὴν ἀνάπτυξιν ὅλων τῶν δυνατοτήτων καὶ τὴν ὁλοκλήρωσιν τῆς προσωπικότητος τῶν Χριστιανῶν μας.

Ἐξετάζομε, συνήθως, ἂν ὁ λαὸς μας ἀνταποκρίνεται πλήρως στὰ πνευματικά του καθήκοντα. Καὶ ἀπογοητευόμαστε μὲ τὴν διαπίστωσιν. Θὰ ἦταν προτιμώτερον νὰ γνωρίζαμε τὶς ἀπαιτήσεις του. Πρῶτος ἐναντὶ ἀπλὸ πιστό. Καὶ θὰ σοῦ ἀπαντήσῃ ἀβίαστα: «Ζητῶ ἀπὸ τὸν Ἱερέα μου λίγη στοργή, γιὰ νὰ μὲ ἀνακουφίσῃ στὸν πόνο τὸν ψυχικὸ καὶ σωματικόν». Ἐχω δικαίωμα νὰ βλέπω ἕνα καλὸ παράδειγμα καὶ νὰ ἀκούω μιὰ φωτισμένη συμβουλὴ, γιὰ νὰ παίρνω θάρρος στὸν πολὺπλευρον ἀγῶνά μου. Μιὰ εἰλικρινὴς συμπαραστάσις καὶ μιὰ ἀνυστερόβουλη ἀνιδιοτέλεια θὰ φτερώνῃ τὸ φρόνημα τῆς ψυχῆς μου, γιὰ νὰ πετῶ στὶς σφαῖρες τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Αὐτὰ καὶ τίποτε ἄλλο.

Ἄν ὁ λαὸς μας εὗρισκε κάποια ἀνταπόκρισι, χωρὶς ἄλλο θὰ ἦταν «λαὸς Θεοῦ» καὶ ἡ πατρίδα μας «χώρα ἀγίων».

Ἀρχιμ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΜΠΑΡΔΑΚΟΣ

Η ΠΟΙΗΣΙΣ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΥ

ΤΟ ΨΥΧΙΚΟ ΜΑΣ ΑΝΑΒΑΠΤΙΣΜΑ
ΤΗΝ ΩΡΑΝ ΤΗΣ ΔΕΗΣΕΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΠΑΝΑΓΙΑΝ
ΕΝΑ ΒΡΑΔΥ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗ

Ἡ ψυχὴ μας δοκιμάζει κάποια ἀνάτασί της. Εἶναι ἡ ἐποχὴ, ποὺ ὁ κόσμος μας γεμίζει ἀπὸ εὐλάβεια, μυστικισμό, νοσταλγία, στοχασμούς καὶ θρησκευτικὴ ἐκδήλωσι, ἀγκαλιασμένη μὲ ἀγάπη πρὸς τὴν ἑλληνικὴ φύσι. Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία μπερδεύεται μὲ τὴν φυσιολατρεία μας. Μέσα στὸ περιβάλλον αὐτὸ τοῦ ἑλληνικοῦ φωτὸς καὶ τῆς εἰδυλλιακῆς λεπτῆς ωραιότητος ἡ ψυχὴ μας τοποθετεῖ καὶ τὰ χριστιανικὰ ἅγια τῶν ἁγίων της. Ἡ λαχτάρᾳ πρὸς τὴν θάλασσα, τὸ βουνὸ καὶ τὸ ὑπαιθρο ξυπνᾷ καὶ τὸν βαθύτερον θρησκευτικὸν μας μυστικισμό. Τὸ εὐγενικὸ πρόσωπο τῆς Παναγίας γεμίζει μονομιᾶς τὴν ζωὴν μας. Καὶ ἡ ἁγιότητά του παίρνει ἀνθρώπινη πολὺ γνῶριμή μας μορφή, ποὺ τὴν ἀγκαλιάζουμε καὶ τὴν αἰσθανόμαστε καὶ τὴν ζοῦμε. Ἀντικρύζουμε καὶ ζοῦμε τὴν μητέρα σὰν ἓνα ἅγιον πρόσωπο καὶ σὰν μιὰ ἀκατάλυτη ἰδέα, καθαγιασμένη ἀπὸ τὴν ἱερότητα καὶ τὴν ἁγιωσύνη τῆς μεγάλης πονεμένης μητέρας τοῦ Σταυρωμένου Θεοῦ. Ἡ βραδυνὴ καμπάνα, ποὺ σημαίνει τὴν ὥρα ποὺ τὸ δεῖλι βάφει τὸ καθετὶ μὲ τὰ βυσσινιά, τὰ πορφυρόχροα καὶ τὰ μενεξεδένια του χρώματα, δημιουργεῖ τὴν ἀτμόσφαιρα ἐνὸς συγκινητικοῦ εἰδυλλιακοῦ ψυχικοῦ συναγερμοῦ. Τὰ ἀπομακρυνὰ ἐξωκλήσια μᾶς ἐλκύουν μὲ τὴν παράδοσι καὶ τὸ θρόλο τους. Ἡ ἀπλότητα καὶ ἡ ταπεινωσύνη τους ταιριάζουν καλλίτερα γιὰ τὴν σκηνοθεσίᾳ τοῦ βαθύτερου δράματος, ποὺ ζῇ καὶ δραματίζεται ἡ χριστιανικὴ ψυχὴ καὶ ἡ σκέψις. Κάτω ἀπὸ τὰ ποικιλόχρωμα καντήλια τοὺς ἀναμμένα ἀπὸ τὴν πίστι καὶ ἀπὸ τὸν ἡθικὸ ἀγγελικὰ πλασμένο χριστιανικὸν κόσμον ἡ μορφή τῆς Πανάχραντης γίνεται βωμὸς θυσιαστηρίου ἐξαγνιστικοῦ.

Γονατισμένοι μπροστὰ στὸν βωμὸν αὐτὸν οἱ χριστιανοὶ—μορφῆς θλιμμένες καὶ πονεμένες, συνοδεῖες πένθιμες ποὺ ξεκίνησαν ἴσως ἀπὸ κάπου πολὺ μακρὰν μὲ τὸ σπαραγμὸ καὶ τὸ δάκρυ—βρίσκουν τὴν ψυχικὴν τους ἀνάτασι, ποὺ εἶναι ἡ φυγὴ ἀπὸ μιὰ ἀτμόσφαιρα πόνου καὶ θλίψεως χωρὶς τέλος. Σιγοτρέμει τὸ φῶς τῆς καντήλας καὶ σιγοτρέμουν τὰ λόγια στὰ χεῖλη τῶν δεομένων μπροστὰ στὴν εἰκόνα τῆς μεγάλης μητέρας γιὰ κάποια παιδιὰ, γιὰ τὰ παιδιὰ ἴσως ὅλου τοῦ κόσμου. Μιὰ ἐπικοινωνία ψυχικὴ τῆς μητέρας, ποὺ παραμένει ἡ μιὰ καὶ ἡ ἀμετάβλητη σὲ φίλτρα καὶ σὲ

αἰσθήματα στὸ πέρασμα τῶν αἰώνων. Οἱ στοχασμοὶ τοῦ Δεκαπενταυγούστου γίνονται φῶς καὶ ἀνακούφισις ἑσωτερικῇ. Κι' ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ φῶς προβάλλει κάθε φορὰ τὴν ἐποχὴ τούτῃ τῆς μαρτυρικῆς περισυλλογῆς καὶ τῆς δεήσεως πρὸς τὴν Παναγία ἢ μορφή βιβλικῶν σεβαστῶν μας προσώπων. Μὲ ὁδηγὸ τὸ εἰδυλῆ καὶ θρησκευτικὸ περιεχόμενον τῶν ἑσπερινῶν αὐτῶν, ποὺ σημαίνουν τὰ καμπανάκια τῶν μακρυνῶν ἐξωκκλησιῶν καὶ μὲ πρωτοπορεία στὸν δρόμο μας τὴν λαμπάδα ποὺ φωτᾷ ἓνα εὐρὺ χριστιανικὸ κόσμον συνυφασμένο μὲ τὸν ἐθνικὸ ἑλληνικὸ κόσμον, ὁδεύουμε τὰ βράδια αὐτὰ στὶς μυσταγωγίαις κάτω ἀπὸ τὴν σκέπη τῆς Ἀχραντῆς Παρθένας. Διψᾷμε τὸ περιβάλλον αὐτὸ τῆς γαλήνης, τῆς περισυλλογῆς καὶ τῆς νοσταλγίας πρὸς ὅ,τι ἐξήσαμε καὶ ἀγαπήσαμε παλαιότερα καὶ ἐξακολουθοῦμε ν' ἀγαπᾷμε ἀκόμη ὡς λύτρωσι τῆς σκέψεως καὶ τῆς ψυχῆς μας ἀπὸ τὴν ταραγμένη σημερινὴ ἀτμόσφαιρα. Στὰ πόδια τοῦ βωμοῦ μὲ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας ἀκουμπᾷμε ὅ,τι λησμονῶντας στὸ ξεκίνημα ἐπήραμε μαζί μας ἀπὸ τὴν ὑλιστικὴ καὶ συνθλιπτικὴ ζωὴ μας. Καὶ ἀπογυμνωμένοι ἀπὸ τὴν καθημερινὴ ταπεινότητα ζητοῦμε ν' ἀνεβοῦμε κάπου ὑψηλότερα γιὰ νὰ γεμίσουμε τὴν ψυχὴ μας μ' ἓνα καινούργιο περιεχόμενο, ποὺ ἔχει βάθος τοῦ τὴν ἀγάπῃ, τὴν καλωσύνη, τὴν ἀνθρώπινη ἀλληλεγγύη, τὴν εἰρήνη. Ἡ μορφή τῆς θείας ἀειπάρθενης μητέρας καὶ τῶν ἄλλων πονεμένων μητέρων γύρω γίνεται γιὰ μιὰ στιγμή ἓνα χαμόγελο κι' ἓνα φῶς. Στὸ φῶς αὐτὸ αἰσθανόμαστε τίς λίγες στιγμὲς τῆς προσευχῆς μας τὴν ἀνθρωπίνην μας ἐπικοινωνία μὲ τὴ θεότητα. Τίποτε δὲν ἀκοῦμε ἀπὸ τὴν πολύβουη θορυβώδη κίνησι τοῦ κόσμου, ἀπὸ τὸν ὅποῖον ἔχουμε ξεκινήσει γιὰ τὴν ὀλιγόωρη ἀποσπερινὴ αὐτὴ φυγὴ μας καὶ λύτρωσι. Καὶ ἀκοῦμε μόνον σὰν θεία μελωδία καὶ σὰν ὕμνωδιὰ ἀγγελικὴ τὴν δέησι πρὸς τὴν Πλατυτέρα τῶν οὐρανῶν :

Ὁ γλυκασμὸς τῶν ἀγγέλων
τῶν θλιβομένων ἢ χαρά.

Ἡ ψυχὴ μας πλημμυρίζει κι' αὐτὴ ἀπὸ τὸν ἀγγελικὸ γλυκασμὸ κ' ἡ θλῆψίς μας γίνεται μιὰ ἀνείπωτη ἀνέκφραστη χαρά. Κλείνουμε μέσα μας τὴν Παναγία σὰν σύμβολο καὶ σὰν φῶς. Ἕνα ἀναβάπτισμα ποὺ κάνει νὰ αἰσθανώμαστε τοὺς παλμούς μιᾶς πραγματικῆς, ἔστω καὶ φευγαλέας εὐφροσύνης καὶ εὐδαιμονίας. Μία θεία εἰρήνη ἀπλώνει τὴν ἀπαλότητά της. Αὐτὴ ἡ εἰρήνη ποὺ εἶναι ὁ πόθος καὶ τὸ ἰδανικὸ τῆς ἀνθρωπότητος ὁλόκληρης κάτω ἀπὸ τὸ φέγγος, ποὺ σκορπίζει τὸ καντήλι τῆς ἐλπίδας καὶ τῆς πίστεώς μας. Ἕνα τέτοιο ἀναβάπτισμα εἰρηνικὸ ἐδοκίμασε

ἡ ψυχὴ μας, ὅταν κάποιο δεῖλι τοῦ Δεκαπενταύγουστου βρεθῆκαμε μαζί με ἄλλους ἐπισκέπτες καὶ εὐλαβεῖς προσκυνητὰς μιᾶς μνήμης στὸ εἰδυλλιακὸ νησάκι, ποῦ τὸ χῶμά του σκεπάζει τὸν ποιητὴ καὶ τὸν ζωγράφο τῶν ἀγαθῶν καὶ ἀπλοϊκῶν ἀνθρώπων, τὸν Ἀλέξ. Παπαδιαμάντη. Ἡ Σκίαθος τὴν ὥρα ἐκεῖνη τυλιγμένη με τὸν πέπλο ἐνὸς θρησκευτικοῦ μυστηρίου. Ἀκίνητα στὸ λιμάνι τὰ καῖκια της καὶ οἱ ἀνθρωποὶ της με τὸ χαμόγελο μιᾶς καλωσύνης σὰν καθρέπτη τῆς καλωσύνης τῆς νησιώτικης ψυχῆς τους. Τὸ σπίτι τοῦ Παπαδιαμάντη μᾶς σέρνει κοντά του ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα χριστιανικὰ προσκυνήματα. Ἀπλὸ καὶ μισοκατεστραμμένο σχεδόν. Ζωντανὴ ὅμως πάντα ἡ ἀτμόσφαιρά του, ἀνάμεσα εἰς τὴν ὁποῖαν πλανᾶται ἡ μορφὴ τοῦ ἀσκητοῦ διηγηματογράφου. Ἡ ἀγαπημένη του ἀδελφὴ, ἡ Κυρατσούλα, μᾶς μιλεῖ γιὰ τὸ καθετὶ τοῦ ἀδελφοῦ της, ποῦ ἦταν τὸ φῶς τῆς ζωῆς της καὶ ποῦ τὸ ἔχασε. Ἐδῶ τὸ τραπέζι ποῦ ἔγραφε, ἐκεῖ ἓνα βιβλίον με ἔργα τοῦ Σαίξπηρ καὶ πιδ κάτω ὑψηλὰ τὸ εἰκονοστάσι με ἀναμμένο πάντα τὸ καντήλι. Καὶ καθὼς ὑψώνομε τὰ μάτια μας πρὸς τὶς μορφὰς τὶς φωτισμένες ἀπὸ τὴν τρεμάμενη φλόγα τοῦ κανδηλιοῦ, ἀκοῦμε νὰ σημαίνει ἀπὸ μακριὰ ἡ καμπάνα τῆς ἐκκλησίας, ποῦ καλοῦσε στὴν ἐσπερινὴ μυσταγωγία τοῦ Δεκαπενταύγουστου. Τὴν ὥρα αὕτῃ, μᾶς λέγει με δάκρυα στὰ μάτια ἡ ἀδελφὴ τοῦ διηγηματογράφου, ὁ μακαρίτης μᾶς καλοῦσε γύρω του καὶ ἔψαλλε ὁ ἴδιος τὸν παρακλητικὸν κανόνα. Σιωπηλοὶ καὶ με στάσι εὐλαβικὴ γιὰ ἀρκετὴ ὥρα ἐμείναμε κ' ἐμεῖς μπροστὰ στὸ εἰκονοστάσι τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Παπαδιαμάντη. Καὶ γιὰ μιὰ στιγμή ἐπέρασε ὀραματικὰ ἀπὸ τὴ σκέψιν μας ἡ βιβλικὴ του μορφὴ, ἐνῶ τὸ καθετὶ γύρω μας σὰν νὰ ἐγέμιζε ἀπὸ μιὰ θεία μελωδία, ποῦ ἐσιγότρεμε στὰ χεῖλη τοῦ ποιητοῦ...

Πάντων προστατεύεις ἀγαθὴ... Αἰσθανθήκαμε τὰ γόνατά μας νὰ κλίνουν σὲ μιὰ γονυκλισία μπροστὰ στὴν μεγάλη προστάτιδα τῶν χριστιανῶν...

ΒΑΣ. ΗΛΙΑΔΗΣ

« Πάντων θλιβομένων ἡ χαρὰ, καὶ ἀδικουμένων προστάτις, καὶ πενομένων τροφή, ξένων τε παράκλησις καὶ βακτηρία τυφλῶν, ἀσθενούντων ἐπίσκεψις, καταπονουμένων σκέπη καὶ ἀντίληψις καὶ ὀρφανῶν βοηθός. Μητρὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου, σὺ ὑπάρχεις, Ἀχραντε, σπεῦσον δυσωποῦμεν ῥύσασθαι τοὺς δούλους σου».

(ᾠχος β').

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΣΜΙΚΗ ΤΕΧΝΗ

Ἐκεῖ ποὺ καθόμουν, τὴν περασμένη Κυριακῇ, στὴν ἡσυχία μου καὶ στὸ ραχάτι μου, μαζί μὲ τὸν μπάρμπα Μανώλη τὸν Βασιλὲ καὶ τοὺς ἄλλους ἀβραμιαίους ψαράδες, καὶ τὰ εἶχα λησμονήσει ὅλα, σὰν σωστὸς λωτοφάγος, ἦρθε κάποιος καὶ μοῦφερε ἓνα γράμμα, ἢ καλύτερα ἓνα πακέτο χειρόγραφα.

Κάποιος Ἕλληνας καὶ ζηλωτῆς τῆς Ὁρθοδοξίας, μοῦγραφε μὲ πόνο ψυχῆς γιὰ τὰ χάλια, ποὺ ἔχουνε πολλὲς ἐκκλησιές μας μὲ τοὺς τραγουδιστάδες, ποὺ μπήκανε καὶ μέσα, στὸν τόπο τῶν ψαλτάδων, καὶ γιὰ τὸν Ραδιοφωνικὸ Σταθμὸ ποὺ ἀντὶ Ἑλληνικῇ ἐκκλησιαστικῇ μουσικῇ μεταδίδει ἰταλιάνικη. Καὶ ἔκραζε λέγων ὁ ἐπιστολογράφος: «Σῶσε τὴν παράδοση! Δὲν τὴ πιστεύει ἄλλος κανένας!» Καθὼς βλέπετε, χωρὶς νὰ τὸ θέλω ἀπόκτησα καὶ τίτλο, τίτλο μεγάλον: «ὁ σωτὴρ τῆς παραδόσεως».

Ὅσα γράφει αὐτὸς ὁ ἀνθρωπος εἶναι γιὰ μένα πολὺ σπουδαῖα καὶ μοῦ δώσανε ἀφορμὴ νὰ γράψω αὐτὰ ποὺ θὰ διαβάσετε παρακάτω.

Ἐμᾶς τοὺς Ἕλληνες μᾶς τρώγει ἡ ξενομανία, καὶ τὸ παραδεχόμαστε ὅλοι. Γιατὶ ὅμως δὲν τιμοῦμε κάποιους ποὺ δὲν ἔχουνε αὐτὴ τὴν ἀρρώστεια, καὶ γιατί τὴν ξενομανία τὴν λέμε ἀγάπη στὴν πρόοδο καὶ στὴν ἐξέλιξη; Ὅλοι μας ἀγωνιζόμαστε γι αὐτὴ τὴν «ἐξέλιξη», τούτῃ τῇ φροντίδα τὴν ἔχουμε γιὰ τὸ ἀνώτερο χρέος μας. Στ' ἀλήθεια, οἱ περισσότεροί μας θρискόμαστε σὲ ἀληθινὰ πρωτόγονη πνευματικὴ κατάσταση, καὶ θαρροῦμε πὼς κάθε τενεκὲς ἢ σπασμένο ποτήρι ποὺ γυαλίζει ἀπὸ μακρὰ, ἔξ' ἀπὸ τὸ σπῆτι μας, εἶναι διαμάντι καὶ μπριλλάντι, κι' ἀπὸ τὴν ἀνόητη ματαιοδοξία μας θέλουμε νὰ στολισθοῦμε μ' αὐτὸ. Οἱ πιδόφιοι καὶ ρηχοὶ μεταξύ μας εἶναι οἱ ζωηρότεροι ζηλωτὲς τῆς τέτοιας μοδιστράδικης «προόδου» καὶ τῆς «ἐξελίξεως».

Γι' αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει ἄλλη ἐξέλιξη γιὰ κάθε ἑλληνικὸ, ἐξὸν ἀπὸ τὸ φράγμα, ἢ, γιὰ νὰ ποῦμε πιδόσωστά, ἀπὸ τὸ νὰ γίνουμε λεβαντίνοι. Ἡ τελειοποίηση κάθε ἑλληνικοῦ θρискεται ἐξω ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ὅλα σ' αὐτὸν τὸν τόπο εἶναι κουτσὰ ἢ στραβά. Στὸ μεταξύ, «εἴμεθα ὑπερήφανοι διὰ τὴν καταγωγὴν μας». Τέλος πάντων, ἢ ἔχουμε δική μας καλλιέργεια, ἢ δὲν ἔχουμε. Ἄν ἔχουμε πολιτισμὸ δικό μας καὶ δὲν πιστεύουμε σ' αὐτόν, θαρρῶ πὼς γινόμαστε πνευματικοὶ ἀπατεῶνες. Θέλουμε νὰ ζοῦμε στὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ νὰ μὴν ἔχουμε τίποτα ἑλληνικὸ ἀπάνω μας.

Στὴ μουσικῇ, τὸ ἰδεῶδες τῶν μουσικῶν μας καὶ τῶν «μουσικολόγων» μας βρискεται στὴν Ἰταλία. Σὲ πολλὲς ἐκκλησιές,

κάποιοι «μουσοτραφεῖς» ἐπίτροποι καὶ «νεωτερισταί» παπάδες βάλανε ἰταλικὴ μουσικὴ. Τὴ λένε «μοντέρνα», κι' ἄς εἶναι παμπάλαια, γιατί γιὰ τοὺς τέτοιους «νεωτεριστάς», κάθε ἰταλικὸ εἶναι «ἀείποτε νεάζον», καὶ κάθε ἑλληνικὸ εἶναι παλαιοντολογία. Λοιπόν, μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν ἀνυπόφορη κατάσταση, γίνομαι ἄνω-κάτω, κλαίγω τὸ χάλι μας, καὶ πιάνω τὴν πέννα νὰ γράψω, καὶ γίνομαι ἄθελά μου ἐνοχλητικὸς, ὅπως θὰ γίνω πάλι σήμερα, γράφοντας παρακάτω. Τέλος πάντων, κι ἂν ἀφήσουμε στὴν μπάνα τί ἀξία ἔχει ἡ ἑλληνικὴ μουσικὴ μπροστὰ στὴ ξένη, θέλω νὰ μοῦ ποῦνε αὐτοὶ οἱ «νεωτερισταί», γιατί στίς ἑλληνικὲς ἐκκλησίες δὲν ντρέπονται νὰ θάζουνε ἰταλιάνικη μουσικὴ καὶ νὰ περιφρονοῦνε τὴν ἑλληνικὴ; Ρωτῶ νὰ μάθω: Μήπως ἀπὸ τὴν μεγάλη τους φιλοπατρία;

Πρὶν ἀπὸ λίγες ἡμέρες ἔγραψε γιὰ τὴν βυζαντινὴ μουσικὴ κάποιος κ. Χ., θαρρῶ γιὰ δεύτερη φορά. Τὸν ἀνθρώπο δὲν τὸν γνωρίζω, μὰ φαίνεται ἀπὸ τὸ πολὺ «ἐπιστημονικὸ» γράψιμό του, πὼς εἶναι «μουσικολόγος», δηλαδὴ ἐπιστήμονας τῆς μουσικῆς. Κι' αὐτὸ θὰ πῇ πὼς θὰ εἶναι «νεωτεριστής». Πίσω ἀπὸ τὰ λόγια, ποῦ γράφει, κρύβεται κρυφὸς ἔρωσ πρὸς τὴν πολυθέλητρον τετραφωνίαν, ποῦ φαίνεται πὼς ἐφευρέθηκε γιὰ νὰ τραβᾷ σὰν μαγνήτης τοὺς αἰσθηματολόγους πάσης ἐθνότητος.

Γράφει, λοιπόν, πολλὰς μουσικὰς σοφίας, ποῦ δείχνουνε πὼς ξέρει μουσικὴ, καὶ μάλιστα περισσότερη ἀπὸ ὅσο χρειάζεται, ἀλλὰ μοναχὰ ξερὴ μουσικὴ. Δὲν γνωρίζει τὸ τιμωτάον, (ποῦ τὸ νοιώθουνε πολλοὶ ἀπλοὶ ἄνθρωποι σὰν κι' ἐμένα), δηλαδὴ πὼς ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ δὲν ἔχει καμμιά σχέση μετὰ τὸ σύστημα τῆς δυτικῆς μουσικῆς, εἴτε ἐκκλησιαστικῆς, εἴτε κοσμικῆς, καὶ πὼς ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ εἶναι λειτουργικὴ ἢ, ὅπως κι' ὅλες οἱ ἐκκλησιαστικὲς μας τέχνες, ἀρχιτεκτονικὴ, εἰκονογραφία, ὁμνογραφία, τέχνη σκευῶν, ἀμφίων κλπ. Γιὰ τοῦτο, δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ κανένα μπόλιασμα τῆς μιᾶς μετὰ τὴν ἄλλη, καὶ πολὺ περισσότερο ἢ δική μας νὰ «τελειοποιηθῇ» ἀπὸ τὴ δυτικὴ. Αὐτὰ τὰ δύο πράγματα εἶναι ὁλότελα ξένα μεταξὺ τους, γιατί τὸ ἓνα ἔχει λειτουργικὸν χαρακτήρα, καὶ τὸ ἄλλο, κοσμικόν. Ἡ δυτικὴ μουσικὴ, με' ὅλες τίς φανταχτερὲς καὶ ἐξωτερικὲς τελειότητες (ποῦ ἔχουνε ὅλα τὰ τῆς Δύσεως), εἶναι μιὰ μουσικὴ συναίσθηματική, καὶ τίποτα περισσότερο. Ὁ δυτικὸς ἄνθρωπος δὲν ἔχει ἰδέα τί θὰ πῇ «λειτουργικόν». Γιὰ τοῦτο καὶ στίς γλῶσσές του δὲν ὑπάρχουνε πλῆθος ἀπὸ «πνευματικὰς» λέξεις καὶ ἐκφράσεις, ποῦ ἔχουμε ἐμεῖς, ἐπειδὴ δὲν ὑπάρχουνε στοὺς ἀνθρώπους ποῦ τίς μιλοῦνε οἱ ἀνάλογες ἔννοιες, ὅπως π.χ. «κατάνυξις, δσιότης, πραότης, ἐκφαντορικὸς, ἄχραντος, παράκλησις, ἐπίσκεψις, δέησις,

εὐδοκία, ἀγαλλίασις, ἱεροκρυφίως, βασιλείον ἱεράτευμα» κλπ. Οἱ δυτικοὶ λένε τῇ λέξει «συγκίνηση», εἴτε πρόκειται γιὰ ἐκκλησιαστικὸ ὕμνον, εἴτε γιὰ τραγοῦδι. Ἡ λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μας ἔχει λειτουργικὸν χαρακτῆρα, κι' αὐτὸ εἶναι «τὸ ὑπερέχον» ἀπέναντι στὴ δυτικὴ ἐκκλησία. Ἡ θεατρικότητα τῆς παπικῆς Ἐκκλησίας εἶναι παρωδία τῆς ἀληθινῆς λειτουργικότητος. Ὅλες οἱ τέχνες στὴν Ἐκκλησία μας εἶναι λειτουργικές, ὅλες εἶναι «ἀναγωγικές».

Γιὰ παράδειγμα ἂς πάρουμε τὸν λόγο. Ἀκόμα καὶ στὴν δική μας Ἐκκλησία, τὸ κήρυγμα δὲν εἶναι ὁ καθαρὸς λειτουργικὸς λόγος. Ἡ γλῶσσα τοῦ κηρύγματος, ὅσο πλησιάζει στὸ λειτουργικὸ ὕφος, τόσο τὸ κήρυγμα εἶναι κατανυκτικώτερο. Ἀλλὰ πάντοτε, ἡ διαφορὰ εἶναι μεγάλη ἀνάμεσα στὸ πιδ κατανυκτικὸ κήρυγμα καὶ στὴν εὐχή, ἢ στὴν ὑμνολογία. Παίρνω γιὰ παράδειγμα λίγα λόγια ἀπὸ ἓνα κήρυγμα τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ παρακάτω θάζω λίγα λόγια ἀπὸ μιὰ εὐχὴ τοῦ ἰδίου: «Ἐχομεν ἀποστόλους, μὴ ναρκήσωμεν. Ἐχομεν τὴν Δέσποιναν ἡμῶν τὴν Θεοτόκον, τὴν ἁγίαν ἀειπάρθενον Μαρίαν, μὴ δκνήσωμεν. Μὴ μόνον ἱκετεύσωμεν, ἀλλ' εἰ δοκεῖ, καὶ νηστεύσωμεν. Βέλτιον νηστεῦσαι νηστείαν πόθου, καὶ μὴ νηστείαν λιμοῦ. Βέλτιον νηστείαν ἀγάπης, καὶ μὴ νηστείαν ἀνάγκης...». Νά, καὶ μιὰ εὐχὴ τῆς Λειτουργίας τοῦ ἰδίου: «Οὐδεὶς ἄξιος τῶν συνδεδεμένων ταῖς σαρκικαῖς ἐπιθυμίαις καὶ ἡδοναῖς, προσέρχεται ἢ προσεγγίζει, ἢ λειτουργεῖν Σοι, Βασιλεῦ τῆς δόξης. Τὸ γὰρ διακονεῖν Σοι, μέγα καὶ φοδερόν, καὶ αὐταῖς ταῖς ἐπουρανίαις δυνάμεσιν. Ἀλλ' ὅμως, διὰ τὴν ἀμετρόν σου φιλανθρωπίαν, ἀτρέπτως καὶ ἀναλλοιώτως γέγονας ἄνθρωπος, καὶ ἀρχιερεὺς ἡμῶν ἐχρημάτισας, καὶ τῆς λειτουργίας ταύτης καὶ ἀναιμάκτου θυσίας τὴν ἱερουργίαν παρέδωκας ἡμῖν, ὡς Δεσπότης τῶν ἐπουρανίων καὶ τῶν ἐπιγείων, ὁ ἐπὶ θρόνου χειρουβικοῦ ἐποχοῦμενος, ὁ τῶν Σεραφεῖμ Κύριος καὶ Βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ, ὁ μόνος ἅγιος καὶ ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος...». Βλέπεις πόσο διαφορετικὸς εἶναι ὁ ἓνας λόγος ἀπὸ τὸν ἄλλον, μ' ὅλο πὺ εἶναι γραμμένα καὶ τὰ δύο ἀπὸ τὸν ἴδιον ἄγιο; Οἱ καλύτεροι λόγοι τοῦ Χρυσοστόμου, τοῦ Βασιλείου καὶ τῶν ἄλλων Πατέρων, εἶναι ἐκεῖνοι πὺ πλησιάζουνε περισσότερο στὸ λειτουργικὸ ὕφος τῆς εὐχῆς καὶ τοῦ ὕμνου. Αὐτοὶ προκαλοῦνε τὴν κατάνυξη, κι' ὅχι τὴν συγκίνηση.

Ὁ κ. Χ. λέγει πὺς συχαίνεται «τὸ ἱεροψαλτικὸν ὕφος», δηλαδὴ ἱσια-ἱσια αὐτὸ τὸ λειτουργικὸ ὕφος, ἀπὸ τὸ ὅποιο φαίνεται πὺς δὲν ἔχει καμμιά αἰσθησι, ἀφοῦ αὐτὸ ἱσια-ἱσια τὸ «τιμιώτατον» στοιχεῖο τῆς βυζ. μουσικῆς τὸ θεωρεῖ δάρβαρο, καὶ

κάτι πού πρέπει νά τὸ θγάλη ἀποπάνω της ἡ ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ μας. Γιὰ νὰ ἀπομείνῃ τί ; Ἡ μουσικὴ κοινοτοπία τοῦ κ. Χ. μὲ τὰ ἰταλιάνικα «τέμπα», μὲ τὰ γαλλικὰ «λιέ», καὶ κάτι ἄλλες τέτοιες θαυσιτόχαστες «παρόλες», ὡς π. χ. «μελωδικὲς καὶ ρυθμικὲς ποικιλίες, πλαστικότητες, δυναμικὲς ἰσορροπήσεις, πλασματικὲς ἀρμονίες», κι' ἄλλο τίποτα. Ἀπ' αὐτὰ τὰ λόγια καταλαβαίνει κανένας ποιὸς εἶναι ὁ κρυφὸς ἔρωτας τοῦ κ. Χ., μ' ὅσα λέγει γιὰ τὴν ἐθνικὴ μας μουσικὴ. Νὰ τὴν ἐξευρωπαΐσουμε, δηλαδή νὰ τὴν καταργήσουμε, καὶ στὴ θέσῃ της νὰ δάλουμε ἕνα «σοφὸ» κατασκευάσμα, ἀχαρκτήριστο, αὐθαίρετο, ψεύτικο, κοινοτοπικόν, ὅπως θελήσανε νὰ κάνουνε κι' ἄλλοι πιὸ παλαιοὶ «νεωτερισταί», πού δὲν νοιώσανε τίποτα ἀπὸ τὴν μυστικὴ οὐσία τῆς ὑμνωδίας μας.

Ἄν εἶχα περισσότερο τόπο γιὰ γράψιμο, θὰ τοῦ ἔφερνα γιὰ παράδειγμα τί ἔπαθε ἡ ἀγιογραφία μας ἀπὸ τοὺς τέτοιους «νεωτεριστάς», πού θελήσανε νὰ τὴν μπολιάσουνε μὲ τὴν ἰταλικὴ Ἀναγέννηση. Ἀντὶ νὰ τὴν ζωντανέψουνε, ὅπως λέγανε, μὲ τὶς ἰταλικὲς ἐνέσεις, τὴν πεθάνανε μιὰν ὥρα ἀρχήτερα.

Ἐνῶ τώρα, μὲ τὴν ὑποταγὴν στὴν παράδοση, δίχως τὰ ἀνόητα ξιππάσματα τῶν κοῦφρων νεωτερισμῶν, κάποιοι τεχνίτες τὴν ξαναζωντανέψανε, καὶ ξανάλαμψε ἡ ἀκατάλυτη νεότητά της, ὅπως ὁμολογοῦνε κι' οἱ ἐχθροὶ τῆς παραδόσεως.

Ὁ κ. Χ. λέγει πὼς «ἡ μουσικὴ τέχνη εἶναι μία καὶ αὐθαίρετη». Ἄν τὴν πάρῃς ἐξωτερικὰ καὶ ξερά, σὰν τεχνικὸ σύστημα, ὅπως ὁ κ. Χ., ἔτσι φαίνεται. Μὰ δὲν εἶναι καθόλου μία κι' ὅμοια, ἂν νοιώσῃς αὐτὰ πού εἶπα παραπάνω.

Βρήκαμε στὴν Εὐρώπῃ τὸ κρεβάτι τοῦ Προκρούστη, καὶ δὸς του, ὅλα τὰ ξαπλώνουμε ἀπάνω σ' αὐτό, θές μουσικὴ, θές ζωγραφικὴ, θές λόγο, θές ποικιλτικὴ, θές ἀρχιτεκτονικὴ, καὶ ἢ κόβουμε ὅ,τι περισσεύει, ἢ τεντώνουμε ἐκεῖνο πού θέλουμε νὰ μετρήσουμε, ὥσπου νὰ τὸ ξεπαρταλώσουμε.

Κ' ἕνα ἄλλο : Ὅπως ὅλους τοὺς αἰσθηματολόγους, πειράζει τὸν κ. Χ. ἡ «μονοτονία» τῆς βυζ. μουσικῆς. Ἄς μάθῃ λοιπόν, ἀφοῦ δὲν τὸ γνωρίζει, ὅτι ἡ τέτοια μονοτονία εἶναι χαρακτηριστικόν, πού ὑπάρχει στὰ μεγάλα καὶ θαθεῖα ἔργα. Μονότονα εἶναι τὰ Αἰγυπτιακά, Ἀσσυριακά καὶ τὰ Ἑλληνικὰ ἀρχαῖα κτίρια, ἀγάλματα, ποιήματα, μονότονος εἶναι ὁ Ὅμηρος, ὁ Ἡσίοδος, ὁ Ἡρόδοτος, ἡ Γραφή, κι' ἂν θέλῃ, κ' εὐρωπαϊκά, ὁ Ντάντες, ὁ Μίλτωνας, ὁ Μιχαὴλ Ἀγγελος, ὁ Μότσαρτ, ὁ Μπετόβεν, ὁ Πικασσό, ὁ Μπράκ, καὶ τόσοι ἄλλοι ἀπὸ τὴν οὐρανοκατέδωτη Δύση.

Στὸ τέλος ἂς ποῦμε δυὸ λόγια γιὰ «τὰ δυὸ συμπαθητικὰ παιδάκια», ποὺ ἄρσαν στὸν κ. Χ., ποὺ θέλει γυναικεῖες καὶ παιδικὲς φωνὲς στῇ βυζ. ψαλμωδίᾳ. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀδυναμία σὲ ὄλους τοὺς νεραϊδοπαρμένους ζηλωτὲς τοῦ ἐξευρωπαϊσμοῦ τῆς ἐκκλησ. μουσικῆς μας. Διποθυμοῦνε ἀπὸ τὶς ὑστερικὲς φωνές, ποὺ ἀκοῦνε στὰ ὁρατόρια, νᾶρχωνται ἀπὸ τοὺς παγωμένους οὐρανούς τοῦ καθολικισμοῦ καὶ τοῦ προτεσταντισμοῦ, ἀπὸ θηλυκοὺς ἀγγέλους καὶ ἀπὸ τὰ ἀγγελούδια, τύπου «Νεστλέ», τὰ ἰταλιάνικα «μπαμπίνο».

Μὰ ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη στάθηκε πάντα ἀρρενωπή, σὰν τὴ φυλὴ ποὺ τὴν ἔκαμε, καὶ γι' αὐτὸ οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἐπιτρέπανε στίς γυναῖκες νὰ τραγουδᾶνε μαζί μὲ τοὺς ἄνδρες. Ἡ Χριστιανικὴ θρησκεία δυνάμωσε αὐτὸν τὸν σοβαρὸ χαρακτήρα τῶν τεχνῶν, γιὰτὶ στὸν Χριστιανισμὸ δὲν ὑπάρχει θηλυπρέπεια, ὥπως φαίνεται ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιον, ἀπὸ τοὺς λόγους τῶν Πατέρων, καὶ ἀπὸ τὴν ὑμνωδίαν μας, ποὺ καὶ στοὺς ὕμνους τῆς Παναγίας τὰ λόγια εἶναι σοβαρὰ καὶ αὐστηρά, λειτουργικὰ καὶ δογματικὰ, κι' ὄχι αἰσθηματικὰ, ὅπως π. χ. «Ἄξιόν ἐστιν ὡς ἀληθῶς μακαρίζειν σε τὴν Θεοτόκον», «Πεποικιλμένη τῇ θείᾳ δόξῃ ἡ ἱερὰ καὶ εὐκλεής, Παρθένε, μνήμη σου», ἐνῶ στὴ Δύση τραγουδᾶνε τὴν Παναγίαν μὲ αἰσθηματικὰ ζαχαροτράγουδα, κι' αὐτὰ ἔχουνε ξετρελλάνει ἀγιάτρευτα τοὺς δικούς μας πνευματικούς Δὸν Ζουάν.

Φ. ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

Χαιρετῶ μ' ὅλη τὴν καρδιά μου τὸν κ. Σ. Καρᾶ καὶ τὸν συγχαίρω γιὰ ὅσα ἔγραψε γιὰ τὴν βυζαντινὴν μουσικὴν, ἀπαντῶντας στὸν κ. Χ. Μιὰ φράση του μοναχὴ λέγει περισσότερα ἀπ' ὅλα ὅσα εἶπα παραπάνω, τούτη : «Τὸ θέμα εἶναι περὶ τοῦ ὀρθοδόξως ἐλληνικοῦ μουσικοῦ καλοῦ, καὶ οὐχὶ περὶ ἐνὸς ἀφηρημένου πράγματος, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐκτὸς τόπου καὶ διώματος λαΐκοῦ».

Φ. Κ.

«Χαρᾶς μου τὴν καρδίαν, πλήρωσον, Παρθένε, ἡ τῆς χαρᾶς δεξαμένη τὸ πλήρωμα, τῆς ἁμαρτίας τὴν λύπην ἐξαφανίσασα».

«Διμὴν καὶ προστασία τῶν σοὶ προσφευγόντων, γενοῦ Παρθένε καὶ τεῖχος ἀκράδαντον, καταφυγὴ τε καὶ σκέπη καὶ ἀγαλλίαμα».

(Παράκλησις—'Ωδὴ θ').

ΙΕΡΕΙΣ ΑΓΙΟΓΡΑΦΟΙ

Μία ἀσχολία, πού δὲν ἐθεωρήθη ποτὲ ἀσυμβίβαστη μὲ τὰ καθήκοντα τοῦ ιερέως, εἶναι ἡ ἀγιογραφία, δηλαδή ἡ ζωγραφικὴ ἀγίων εἰκόνων. Ὅχι μονάχα δὲν εἶναι ἀπροσάρμοστη στὰ ἱερατικά χρέη, ἀλλ' ἀπεναντίας ὡς λειτουργικὴ τέχνη ἀρμόζει νὰ τὴν χειρίζωνται καὶ ἱερωμένοι. Γιατὶ δὲν ἀπαιτεῖ ἡ ὀρθόδοξος ἀγιογραφία μονάχα τεχνικὲς γνώσεις, μὰ καὶ πίστιν καὶ εὐλάβειαν. Ἐχει χαρακτῆρα πνευματικὸν καὶ λειτουργικόν, πού προσαρμόζεται στὴν πνευματικότητα τοῦ ἱερωμένου. Τὸν ἰδιαίτερον αὐτὸν χαρακτῆρα τῆς ἀγιογραφίας ὡς ἱερῆς λειτουργικῆς τέχνης τὸν ἐγνώριζαν καὶ τὸν ἐπίστευαν ὅλοι οἱ παλαιότεροι ἀγιογράφοι. Γι' αὐτὸ πρὶν ζωγραφίσουν προετοιμάζοντο μὲ προσευχὰς καὶ μενηστείας. Σύμφωνα λοιπὸν μ' αὐτὴ τὴν λειτουργικὴν ιδιότητα τῆς ἀγιογραφίας, ἐξασκοῦσαν μὲ σεβασμὸ τὸ λειτουργήμα τοῦ ἀγιογράφου πολλοὶ ἱερεῖς, διάκονοι καὶ ἱερομόναχοι, ἀλλ' ἀκόμη καὶ ἐπίσκοποι καὶ μητροπολίται. Μέσα στὴν ἱστορία τῆς ἐλληνικῆς τέχνης, ἀπὸ τὰ Βυζαντινὰ χρόνια ἕως τίς ἡμέρες μας, ἀναφέρονται πολλοὶ ἱερωμένοι ἀγιογράφοι. Μεταξὺ αὐτῶν μάλιστα μερικοὶ ὑπῆρξαν ἐξαίρετοι καὶ κορυφαῖοι καλλιτέχναι τῆς ἀγιογραφικῆς τέχνης τῆς ὀρθοδοξίας.

* *

Ἐνὰ πλῆθος γνωστοὶ καὶ ἀγνωστοὶ σήμερα κληρικοὶ, δηλαδή ἐπίσκοποι, ἱερεῖς καὶ ἱερομόναχοι εἶναι γνωστόν, ὅτι ἐζωγράφιζαν ἁγίας εἰκόνας καὶ μικρογραφίας ἀγιογραφιῶν. Οἱ δημιουργοὶ αὗτοὶ διακοσμοῦσαν τὰς ἐκκλησίας μὲ τοιχογραφίας, ἐζωγράφιζαν φορητάς εἰκόνας καὶ διακοσμοῦσαν τὰ χειρόγραφα βιβλία. Οἱ περισσότεροι ἀγιογράφοι τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς ἦσαν ἱερωμένοι. Ἀλλ' ἡ παράδοση αὐτὴ ἐπροχώρησε καὶ στὰ νεώτερα χρόνια κ' ἔτσι πλῆθος ὑπῆρξαν οἱ ἱερωμένοι ἀγιογράφοι. Καὶ ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς πολλοὶ ἦσαν ἐξαίρετοι καὶ κορυφαῖοι.

Τόσο συστηματικὴ ἦτο ἡ ἐργασία τῶν ιερέων καὶ μοναχῶν στὴν ἀγιογραφίαν, ὥστε καὶ τὸ κυριώτερο σχετικὸ βιβλίον, δηλαδή τὴν «Ἑρμηνείαν τῶν ζωγράφων», τὸ ἔχει γράψει μοναχός, ὁ Διονύσιος ὁ ἐκ Φουρνᾶ τῶν Ἀγράφων,

Ἐπειτα κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀκμῆς τῆς Κρητικῆς ζωγραφικῆς σχολῆς, πολλοὶ ἱερωμένοι κατέγιναν συστηματικὰ στὴν ἀγιογραφίαν. Μεταξὺ αὐτῶν τρεῖς, πού ἔζησαν κ' ἐργάσθησαν κατὰ τὸν 17ον αἰῶνα, θεωροῦνται γενικὰ ὡς ἐξαίρετοι καλλιτέχνες. Αὗτοὶ εἶναι ὁ ἱερεὺς Ἑμμανουὴλ Τζάνες Μπουνιαλῆς, ὁ ἱερεὺς Φιλόθεος Σκοῦφος καὶ ὁ ἱερεὺς Σιέρκος Τζαγκαρῶλος.

Ὁ ἱερεὺς Ἐμμανουὴλ Τζάνες Μπουνιαλῆς εἶναι εἶναι ὁ ὀνομαστότερος ἀγιογράφος τοῦ 17ου αἰῶνος. Γεννήθηκε κατὰ τὸ 1610 στὸ Ρέθυμνο καὶ καταγίνονταν, ἐκτὸς τῆς ἀγιογραφίας, καὶ στὴ μουσικὴ καὶ στὴν ποίησι. Συνέθεσε καὶ κανόνες στὴν Θεοτόκον, στὴν Ἀγίαν Θεοδώραν κ.λ.π. Ἦταν ἐφημέριος τῆς ἐλληνικῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου Γεωργίου στὴ Βενετία. Ἐξωγράφησε πολλὰ ἔργα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα πολλὰ σώζονται στὴ Βενετία, στὴ Ζάκυνθο, στὴν Κέρκυρα, στὴν Κεφαλλονιά, στὸ Σινᾶ, στὰ Μετέωρα, στὴν Ἀθήνα καὶ σ' ἄλλα μέρη. Ἡ φήμη του ὡς λαμπροῦ ἀγιογράφου εἶχε ξαπλωθῇ σ' ὁλόκληρο τὸν Ἑλληνισμόν. Ἀκολουθοῦσε στὴν τέχνην του αὐστηρὰ τὴν παράδοση καὶ τ' ὀρθόδοξο τυπικόν. Στὴν Βενετία ἐξωγράφησε πλῆθος φορητὲς εἰκόνες. Στὴν Κέρκυρα ἐξωγράφησε τίς ἀγιογραφίες τῆς παλαιᾶς Βυζαντινῆς ἐκκλησίας τῶν Ἀγίων Ἰάσονος καὶ Σωσιπάτρου, τῆς Λαμποβίτισσας, τοῦ Παντοκράτορος καὶ ἄλλων ἐκκλησιῶν. Τὰ μοναστήρια τοῦ Σινᾶ καὶ τῶν Μετεώρων ἐθεώρησαν τιμὴν τοὺς, ποὺ εἶχαν ἔργα τοῦ Τζάνε. Κ' ἐξακολούθησεν ὁ ἱερεὺς Τζάνες νὰ ζωγραφίζῃ ἐπὶ 50 ὁλόκληρα χρόνια. ἀπὸ τὸ 1641 ἕως τὸ 1691. Ἡ ἀγιογραφικὴ του τέχνη θεωρεῖται ἐξαιρετὴ. Εἶναι σεμνὴ καὶ ἐπιβλητικὴ, πιστὴ στὴν Βυζαντινὴν ὁμορφίαν καὶ μένει πρότυπο στοὺς δημιουργοὺς τῆς ἀληθινῆς Ἑλληνορθοδόξου ἀγιογραφίας.

Ὁ Φιλόθεος Σκοῦφος, ποὺ ἦταν ὁμοίως ἱερεὺς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἀγίου Γεωργίου τῆς Βενετίας, κατόπιν ἀπὸ τὸν Τζάνην, γεννήθηκε στὰ Χανιά τῆς Κρήτης. Ἐμεινεν ἀρκετὰ χρόνια στὴ Βενετία καὶ ἐργάζονταν πολὺ ὡς ἀγιογράφος. Ἀργότερα ὅμως ἀπεφάσισε νὰ μονάσῃ καὶ ἐπῆγε τὸ 1670 στὴ Ζάκυνθο, ὅπου ἔγινεν ἡγούμενος τῆς Μονῆς τῆς Λαουρένταινας. Ἐκεῖ ἔμεινε 15 χρόνια, ἀπὸ τὸ 1670 ὡς τὸ 1685, ποὺ ἀπέθανε. Διακρίνονταν ὡς ἀγιογράφος γιὰ τὴν τέχνην του, ποὺ ἦταν ἐπιμελημένη καὶ λεπτή. Ἐξωγράφησε πλῆθος ἀγιογραφίες. Ἀπ' αὐτὰς πολλὰς σώζονται στὴ Ζάκυνθο, στὴν Κέρκυρα, στὴν Ἀθήνα καὶ ἄλλου. Περὶφημα θεωροῦνται δύο ἔργα του συνθετικά: ἡ «Θεία Λειτουργία» καὶ ἡ «Ναυμαχία τῆς Ναυπάκτου». Τὸ πρῶτον εἶναι ἀπὸ τὰ ἄριστα ἔργα Βυζαντινῆς τέχνης. Καὶ τὸ δεύτερον παριστάνει τὴν ἱστορικὴν αὐτὴ ναυμαχίαν καὶ ὑπεράνω αὐτῆς τὴν Θεοτόκον, τὸν Ἅγιον Σπυρίδωνα, τὸν Ἅγιον Ἐλευθέριον, τὴν Ἀγίαν Ἰουστίνην καὶ τὴν Ἀγίαν Πελαγίαν, ποὺ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐορτῆς τῆς ἔγινεν ἡ ναυμαχία. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ δύο αὐτὰ ἔργα του, τ' ἄλλα εἶναι γενικὰ ἀγιογραφίες, σύμφωνες μὲ τὸ αὐστηρὸ Βυζαντινὸν τυπικόν.

Ὁ ἱερεὺς Στέφανος Τζαγκαρῶλος, ποῦ ἦταν ὁμοίως Κρητικός, σημειώνει σταθμὸν στὴν ἀγιογραφία. Ἐμεινε στὴν Κεφαλλονιά κ' ἐζωγράφησε πλῆθος ὥραϊες ἀγιογραφίες, ποῦ ἐκτιμῶνται ἰδιαίτερα. Ἔργα του σώζονται σήμερα στὴν Κεφαλλονιά, στὴν Κέρκυρα καὶ στὴν Ἀθήνα. Στὴν Ἐθνικὴ Πινακοθήκη μας ὑπάρχει τὸ ἔργο του «Ἡ προσκύνσεις τῶν Μάγων», ποῦ εἶναι ἀπὸ τὰ καλύτερα του. Ἀγιογραφίαι του εὐρίσκονται καὶ στίς ἐκκλησίες τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης καὶ τῆς Ἀντιβουνιάτισσας στὴν Κέρκυρα καὶ στὴ Μονὴ Σισσίων στὴν Κεφαλλονιά.

Ἀξίος μαθητὴς τοῦ Τζαγκαρῶλου ἦταν καὶ ὁ ἱεροδιάκονος Ἀνδρέας Καραντηνός, ποῦ ἐζωγράφησε πολλὰ ἀγιογραφίες στὴν Κεφαλλονιά. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἱερεὺς Στέφανος Κρασσᾶς ἐζωγράφιζεν ἐκεῖ ἀγιογραφίες. Ὡστόσο αὐτοὶ δὲν ἔφθαναν τοὺς κορυφαίους Κρητὲς ἀγιογράφους Τζάνε, Σκοῦφον καὶ Τζαγκαρῶλον.

* *

Ἀργότερα, κατὰ τὰ τέλη τοῦ 18ου καὶ τὶς ἀρχὲς τοῦ 19ου αἰῶνος, ἤκμασαν στὴν Ἐπτανήσον δυὸ κορυφαῖοι ζωγράφοι, ποῦ ἦσαν συγχρόνως καὶ ἱερεῖς: Ὁ Νικόλαος Κουτούζης καὶ ὁ Νικόλαος Καντούνης.

Ὁ Κουτούζης γεννήθηκε στὴ Ζάκυνθο τὸ 1741 καὶ ἀπέθανε τὸ 1813. Ἦταν μαθητὴς τοῦ περιφήμου ζωγράφου Π. Δοξαρά κ' ἐργάζονταν μαζί του στὴν ἀγιογραφίᾳ ἐκκλησιῶν ἀπὸ ἡλικία 16 χρονῶν. Ἐπειτα ἐπῆγε στὴν Βενετία κ' ἐσπούδασε συστηματικὰ πολλὰ χρόνια τὴ ζωγραφικὴ. Ἐγύρισε κατόπιν στὴν Ζάκυνθο κ' ἐχειροτονήθη ἱερεὺς. Ἦτο ἐφημέριος στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος καὶ κατόπιν στὴν Ὁδηγήτρια. Συγχρόνως ἦτο ἱερεὺς καὶ λαμπρὸς ζωγράφος. Πολλὰ ἐκκλησίες τῆς Ζακύνθου καὶ μερικὲς τῆς Κερκύρας καὶ τῆς Κεφαλλονιάς εἶναι γεμάτες μὲ ἀγιογραφίες τοῦ Κουτούζη. Στὴν ἐκκλησία τοῦ Ἀγίου Διονυσίου στὴ Ζάκυνθο εἶναι ζωγραφισμένη ἡ λιτανεία τῆς περιφορᾶς τοῦ τιμίου λειψάνου τοῦ Ἀγίου, ἔργον τοῦ Κουτούζη, συνθετικὸν μὲ πολλὰ πρόσωπα. Ἐξ ἄλλου εἰς τὸν Ἅγιον Σπυρίδωνα τοῦ Φλαμπουριάρη στὴ Ζάκυνθο ὑπῆρχαν 6 ἀγιογραφίες τοῦ ἱερέως τούτου, ποῦ παρίσταναν ἐπεισόδια τῆς ζωῆς τῆς Θεοτόκου. Ἀλλὰ καὶ πλεῖστοι ἄλλαι ἀγιογραφίαι του θεωροῦνται ἄξιες θαυμασμοῦ.

Ὁ Καντούνης, ποῦ ἦτο ὁμοίως ἱερεὺς, ἀλλὰ καὶ κορυφαῖος Ζακύνθιος ζωγράφος, ἐγεννήθη στὴν Ζάκυνθο τὸ 1767 καὶ ἀπέθανε τὸ 1834. Θεωρεῖται ὁ ἀριστος ἀπὸ τοὺς ζωγράφους τῆς Ζακύνθου. Ἀλλὰ δὲν ἀκολουθοῦσε πιστὰ τὴν παράδοσι τῆς ἀγιο-

γραφίας μας. Ἀπεμακρύνθη ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴν τέχνην καὶ ἡ ζωγραφικὴ του ἐβάδιζε μᾶλλον σύμφωνα μὲ τὴν τέχνην τῆς Ἀναγεννήσεως. Πιστεύεται ὅτι ἦτο αὐτοδίδακτος ὡς ζωγράφος, φαίνεται ὅμως ὅτι ἀκολουθοῦσε τὰ διδάγματα τοῦ Κουτουζῆ. Σὲ πολλὰς ἐκκλησίας τῆς Ζακύνθου καὶ τῆς Κερκύρας ὑπάρχουν ἀγιογραφίαι τοῦ Καντουνῆ, ποὺ παρουσιάζουν τὸ βαθύ του αἰσθημα καὶ τὴν ὑπέροχον τέχνην του. Νέος ἐχειροτονήθη ἱερεὺς καὶ διέ- τέλεσεν ἐφημέριος τῆς Εὐαγγελιστρίας στὴν Ζάκυνθο. Ἦτο καὶ πολὺ μορφωμένος, ἀλλὰ καὶ δραστήριος, κ' ἔτσι ἔδειξε πολὺν ζῆλον στὴν τακτοποίηση τῶν ζητημάτων τῆς ἐκκλησίας. Ἀργό- τερα ἐμυήθη στὴ Φιλικὴ Ἑταιρίαν, ὅπως καὶ ὁ Σολωμὸς καὶ ἄλλοι Ζακύνθιοι, καὶ ἐργάσθηκε πολὺ γιὰ τὴν προετοιμασίαν τῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Ἀλλὰ κατὰ τὸν Μάϊον τοῦ 1821 οἱ Ἕλληες, ποὺ κατεῖχαν τότε τὴν Ἐπτανήσον, τὸν ἐξώρισαν στὸ νησάκι Δίας, ποὺ βρίσκεται στὰ νοτιοδυτικὰ τῆς Κεφαλλονιάς. Ὁ Καντουνῆς ἐξωγράφισεν εἰς τὴν ἐκεῖ Μονὴν ὥραϊες ἀγιογραφίες, πρὸ πάντων ἀπὸ τὴν ζωὴ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὰ ἔργα αὐτὰ θεωροῦνται ἀπὸ τὰ καλύτερά του. Στὴ Ζάκυνθο ὁ Καντουνῆς ἐξωγράφισεν ἐξαιρετες ἀγιογραφίες στὶς ἐκκλησίας τῆς Ἀγίας Αἰκατερίνης, τῶν Ἀγίων Πάντων, τῆς Ὑπαπαντῆς, τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων καὶ τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς. Στὴν Κεφαλλονιά εὐ- ρίσκονται ἀγιογραφίαι του εἰς τὴν μητροπολιτικὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ληξουρίου. Ἀλλὰ τὰ ἀνώτερα συνθετικὰ ἔργα τοῦ Καντουνῆ εἶναι ὁ «Μυστικὸς Δεῖπνος» καὶ ὁ «Νιπτήρ», τὰ ὁποῖα εὐρί- σκονται στὴν Μονὴν τῆς Πλατυτέρας τῆς Κερκύρας. Θεωροῦνται «ἐξαισία ζωγραφικὰ κειμήλια τοῦ ἔθνους».

* *

Ἀνάμεσα στοὺς ἀρίστους τεχνίτας, ποὺ ἐξωγράφιζαν τοιχο- γραφίας (φρέσκα) στὶς ἑλληνορθόδοξες ἐκκλησίες μας στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας (1453-1821), πολλοί, καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς καλλίτερος, ἦσαν ἱερεῖς ἢ ἱερομόναχοι. Κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα, ὁ Ἱερεμίας, ἱερομόναχος ἐξ Ἀδαμίου ἐξωγράφισε τὶς τοιχογρα- φίες τῆς Μονῆς Προδρόμου τῆς Κυνοῦρας τὸ 1728. Ὁ ἱερεὺς Κωνσταντῖνος ἀπὸ τὰ Ἰωάννινα ἐξωγράφισε τὶς τοιχογραφίες τῆς Μονῆς τῶν Ἀγίων Θεοδώρων στὸ Σοπωτὸ τῶν Καλαβρυτῶν τὸ 1746. Ὁ ἱερομόναχος Θεόκλητος ἐξωγράφισε τὸ 1766 τὶς τοι- χογραφίες τῆς μονῆς Ἀγνουῦντος στὴν Ναυπλίαν. Ὁ ἱεροδιά- κonos Ἀθανάσιος ἀπὸ τὴν Κρήτη ἐξωγράφισε τὶς ἀγιογρα- φίες τῆς Μονῆς Προφήτου Ἡλιοῦ στὴν Κορινθία τὸ 1758. Ὁ ἱερεὺς Ζαχαρίας εἶναι ὁ εἰκονογράφος τοῦ Μεγάλου

Σπηλαίου, πού ἐξωγράφισεν ἐκεῖ τὸ 1760. Ὁ ἱερεὺς Γεώργιος Καλιδᾶς ἐξωγράφισε τὶς τοιχογραφίες τῆς Μονῆς Ἀγίου Ἰωάννου τῆς Κυνουρίας τὸ 1754. Αὐτοὶ εἶναι μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς, διακόνους καὶ ἱερομονάχους, πού κατεγίνοντο κατὰ τὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας στὶς τοιχογραφίες τῶν ἐκκλησιῶν.

* *

Ἰδιαίτερα πρέπει ν' ἀναφέρουμε τοὺς ἁγιογράφους τοῦ Ἀγίου Ὄρους. Σύμφωνα μὲ παλαιότατη παράδοσι, οἱ ἱερομόναχοι καὶ ἱερεῖς τοῦ Ἀθωνος καλλιεργοῦν τὴν τέχνη τῆς ἁγιογραφίας. Καὶ μάλιστα ὑπάρχουν ἐκεῖ σχολές ἐκκλησιαστικῆς ζωγραφικῆς, πού δημιουργοῦν πλῆθος ἁγιογραφίες, ἀλλὰ εἶναι καὶ φυτώριον καλλιτεχνῶν. Ἐκεῖ ζωγραφίζουν καὶ φορητὲς εἰκόνες καὶ τοιχογραφίες. Ὁ Γάλλος Μ. Ντιρόν μάλιστα περιέγραψε πῶς κατὰ τὸ 1839 εἶδε στὴ Μονὴν Ἐσφιγμένου τοῦ Ἀγίου Ὄρους μοναχοὺς Ἕλληνες νὰ ζωγραφίζουν τοιχογραφίες καὶ ἐθαύμασε τὴν τέχνη τους.

Ἀλλ' ἡ ἁγιογραφία καὶ ἡ διδασκαλία της στὸ Ἅγιον Ὄρος διεδόθη πιὸ πολὺ ἀπὸ τὸ 1859, πού ὁ ἱερομόναχος Ἰωάσαφ ἱδρυσε συστηματικὴ σχολὴ ἁγιογραφίας στὴ σκῆτῃ τῶν Κανυσοκαλυβιδῶν. Ὁ Ἰωάσαφ ἦταν ἀπὸ τὸ Ἀνδρονίκιον τῆς Καισαρείας καὶ πῆγε στὸ Ἅγιον Ὄρος τὸ 1848. Ἐξωγράφιζεν ἐκεῖ καὶ ἐδίδασκε τὴν ἁγιογραφία ἕως τὸ 1880, πού πέθανε. Ἡ σχολὴ τοῦ Ἰωάσαφ ἐξακολούθησε νὰ λειτουργῇ καὶ μετὰ τὸν θάνατό του καὶ ὑπάρχει ἕως σήμερα. Δὲν ἀκολουθεῖ ὅμως πιστὰ τὴν Βυζαντινὴν παράδοσιν. Ἡ ἐπίδρασις τῆς Ρωσικῆς τέχνης, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἰταλικῆς Ἀναγέννησης, ἔφερε μεταβολές στὴ Βυζαντινὴ τεχνικὴ τοῦ Ἀγίου Ὄρους, πού δὲν εἶναι πιά ἡ καθαρὴ τέχνη τῆς Ὁρθοδοξίας.

* *

Κ' ἐξω ἀπὸ τὸ Ἅγιον Ὄρος, στὶς πόλεις μας καὶ στὶς ἐξοχές, καὶ κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια ἀρκετοὶ κληρικοὶ κατέγιναν στὴν ἁγιογραφία. Συχνὰ στὰ ἐρημικὰ κελλιά τῶν Μονῶν καὶ στοὺς νάρθηκες ἐκκλησιῶν ρασοφόροι ἁγιογράφοι ἄγνωστοι καὶ μόνον μ' εὐλάβεια καλλιεργοῦν τὴν ἁγιογραφικὴ τέχνη. Ἀκόμη κατὰ τὸ 1930 ὁ ἱερεὺς Φώτας εἶχε παρουσιάσει μεγάλην ἐκθεσὴ τῶν ζωγραφικῶν του ἔργων. Καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἐξεχώριζεν ἡ μεγάλῃ σύνθεσις, πού παρίστανε τὴν Ἀ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον.

Ἄγνωστοι λοιπὸν καὶ ἀνώνυμοι κληρικοὶ κατέγιναν καὶ καταγίνονται στὴν ἁγιογραφία μὲ ἱερὸν ζῆλον.

Καὶ τώρα, τελειώνοντας, θὰ σημειώσουμε καὶ μιὰ φευγαλέα

ΚΗΡΥΓΜΑΤΑ
ΕΙΣ ΤΑ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ
ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΚΩΝ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1957

Κυριακή 4 Αύγουστου (Η' Ματθαίου)

(Α' Κορινθ. α' 10-17)

«Μεμέρισται ὁ Χριστός» ; (Στίχ. 13).

[Ἔχει μήπως κομματιασθῇ ὁ Χριστός ;]

Πάντοτε, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, καὶ τώρα εἶναι ἐπὶκαιρο τὸ ἐρώτημα ποῦ με πόνο κι' ἀγανάκτησι ἀπηύθυνε ὁ Παῦλος στὴν Ἐκκλησίαν τῶν Κορινθίων. Εἶναι ἓνα ἐρώτημα, ποῦ μπορεῖ ν' ἀπευθυνθῇ σὲ κάθε χριστιανικὴ γενεά. Γιατί, ἀλλοίμονο, ποτὲ σχεδὸν δὲν ἔλειψαν οἱ διαχωρισμοὶ τοῦ ποιμνίου με αἰτία τὴν ἰδιαιτέρεν κι' υπερβολικὴ προσήλωσιν κομματιῶν τοῦ πληρώματος σὲ διαφόρους ποιμένες κι' ἐργάτες τοῦ Εὐαγγελίου.

Ὅ,τι εἶχε συμβῇ τότε στὴν Κόρινθο, συμβαίνει συχνὰ κατόπιν παντοῦ. Συμβαίνει καὶ σήμερα. Μερικοὶ Χριστιανοὶ ξεχνοῦν κάπως ὅτι ὅλοι μαζί ἀποτελοῦν τὸ ἓνα κι' ἀδιάσπαστο σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἀνήκουν στὸν Κύριο. Καὶ παρασυρόμενοι ἀπὸ τὴν ἀγάπην, τὸ σεβασμὸ καὶ τὸν θαυμασμὸ στοὺς πνευματικούς τους πατέρες, χωρίζονται μεταξύ τους, λέγοντας μ' ἄλλα κάθε φορὰ ὀνόματα ὅ,τι ἔλεγαν κι' οἱ Κορίνθιοι : «Ἐγὼ εἶμαι τοῦ Παύλου». «Ἐγὼ εἶμαι τοῦ Κηφᾶ». «Ἐγὼ εἶμαι τοῦ Ἀπολλῶ».

Καταλαβαίνομε πολὺ καλὰ τὸ δίκην, ποῦ εἶχε ὁ μέγας ἀπόστολος ν' ἀγανακτῇ καὶ νὰ λυπῇται μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸ φαινόμε-

νάμνησίν μας. Θέλουμε νὰ θυμηθοῦμε με συγκίνηση τότε ποῦ, κατὰ τὰ φοιτητικὰ μας χρόνια, ἐπισκεπτόμεθα τὸν φοιτητὴν Καβάδαν στὸ φτωχικὸ του φοιτητικὸ δωμάτιο. Καὶ ὁ ρασοφόρος φοιτητής, ποῦ σήμερα εἶναι Μητροπολίτης Θυατείρων (Λονδῶν), κατεγίνετο με ἀφοσίωσιν καὶ με ζῆλον στὴν ἀγιογραφίαν... Ἐπέρασαν ἀπὸ τότε 50 χρόνια. Τάχα ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης καταγίνεται ἀκόμην στὴν ὡραία λειτουργικὴ τέχνη; Ἡ ἄλλες φροντίδες τὸν ἀπομάκρυναν ἀπὸ τὴν ἀγιογραφία ;

ΦΩΤΟΣ ΠΙΟΦΥΛΛΗΣ

μενο. Κανένα κακὸ δὲν εἶναι τόσο θαρρὺ κι' ἀδάσταχτο γιὰ τὴν Ἐκκλησίαν, ὅσο τὸ νὰ καταλύεται ἡ ἐνότης της ὡς σώματος τοῦ Χριστοῦ, ὅσο τὸ χάλασμα τῆς ἁρμονίας της. Καὶ πότε καταλύεται αὐτὴ ἡ ἐνότης; Ὅχι ὅταν ἐμφανίζονται αἰρετικοὶ καὶ σχισματικοί, γιὰτὶ αὐτοὶ ἀποκόπτονται, φεύγουν, ἀποξενώνονται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὴν ἀφήνουν πάλι ἐνωμένη κι' ἀκέραιη. Ἡ ἐνότης τῆς Ἐκκλησίας καταστρέφεται ἀπὸ τὰ ἴδια τὰ πιστὰ της τέκνα, ὅταν δὲν τὰ συνδέη ἡ τέλεια ἀγάπη, ὅταν ἀφήνοντας κάπως τὸν Χριστό, προσκολλῶνται σὲ πρόσωπα.

Αὐτό, λοιπόν, τὸ κακὸ στηλιτεύει ὁ Παῦλος σήμερα. Καλεῖ τὰ μέλη τῆς Κορινθιακῆς Ἐκκλησίας νὰ παύσουν τίς προσωποληψίες καὶ νὰ ἐπανέλθουν στὴν ἁρμονίαν, ποὺ χάλασαν. Ἐνὸς ὁμοῦ σώματος τὰ μέλη ἔχουν τὸ καθένα τίς δικές του κινήσεις, ἀλλὰ ὅλα ἀνήκουν στὸ σῶμα κι' ὅχι τὸ ἓνα μέλος στὸ ἄλλο.

Πάψετε—φωνάζει ὁ ἀπόστολος στοὺς πιστοὺς τῆς Κορίνθου— νὰ λέτε ὅτι ἀνήκετε οἱ μὲν στὸν τάδε κι' οἱ δὲ στὸν δεῖνα ἀπὸ τοὺς πνευματικούς σας παιδαγωγούς, γιὰτὶ ἐκεῖνος στὸν ὁποῖον ἀνήκετε ὅλοι, εἶναι ὁ Χριστός. Κι' ὁ Χριστὸς δὲν κομματιάζεται, δὲν μοιράζεται, δὲν τεμαχίζεται.

Ἀλλὰ ἄς προσέξουμε στὰ ἐδώλια τῆς κατηγορίας, ὅπου ὁ ἀπόστολος καθίζει τίς παρατάξεις τῆς χριστιανικῆς Κορίνθου. Ὑπάρχει ἀνάμεσά τους καὶ μία, ποὺ φαίνεται ὅτι δρίσκεται ἐκεῖ ὁλότελα ἄδικα. Κάθονται στὸ ἐδώλιο ἐκεῖνοι ποὺ λένε ὅτι ἀνήκουν στὸν Παῦλο. Ἐκεῖνοι ποὺ σεμνύνονται ὅτι εἶναι μαθηταὶ τοῦ Ἀπολλῶ. Ἐκεῖνοι ποὺ καυχῶνται ὅτι υπάγονται στὸν Κύκλο τοῦ Κηφᾶ. Ἀλλὰ ἀνάμεσά σ' αὐτούς, ποὺ γιὰ τὴν ἐνοχίαν τους δὲν ὑπάρχει ἡ παρμικρὴ ἀμφιβολία, εἶναι καὶ μιὰ ἄλλη μερίδα κατηγορουμένων. Αὐτοὶ δὲν καμαρώνουν γιὰτὶ ἀνήκουν στὸ πνευματικὸ περιβάλλον κάποιου ἀποστόλου. Αὐτοὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ χαρακτηρισθοῦν κατὰ κανένα τρόπο ὅτι εἶναι προσποληπταί. Δὲν εἶπαν παρὰ ὅ,τι θᾶπρεπε νὰ λένε κι' ἄλλοι ἀδελφοὶ τους, ὥστε ὁ Παῦλος ἀντὶ νὰ ἐξανίσταται, θᾶπρεπε νὰ δοκιμάσῃ χαρὰ κι' ἀγαλλίασι καὶ νὰ τοὺς ἐπαινέσῃ. Τί ἔλεγαν, λοιπόν, αὐτοὶ; Ἐκεῖ ποὺ οἱ πρῶτοι φώναζαν «ἐγὼ Παύλου», οἱ δεῦτεροι «ἐγὼ Ἀπολλῶ» κι' οἱ τρίτοι «ἐγὼ Κηφᾶ», αὐτοὶ ἔλεγαν «ἐγὼ Χριστοῦ».

Γεννάται, λοιπόν, ἡ ἀπορία: Γιὰτὶ δρίσκονται κι' αὐτοὶ κάτω ἀπὸ τὴν ἴδια κατηγορίαν; Ἐφταιξαν, λοιπόν, ἐπειδὴ ἔλεγαν ἐκεῖνο, ποὺ ἔπρεπε νὰ λένε ὅλοι οἱ χριστιανοὶ τῆς Κορίν-

θου ; Γιατί, χωρίς νά κάνη καμμιὰ διάκρισι, ὁ ἀπόστολος τοὺς τοποθετεῖ μαζί μὲ τοὺς ὑπολοίπους καὶ τοὺς στηλιτεύει τὸ ἴδιο ; Ἀπὸ πρώτη ὄψι, φαίνεται πραγματικὰ ὅτι τοὺς ἀδικεῖ. Ἀλλὰ ἂς ἐμβαθύνουμε, ἀδελφοί, στὰ πράγματα. Θὰ δοῦμε τότε, ὅτι ἡ ἀλήθεια εἶναι διαφορετικὴ. Καθένας ἀπ' αὐτοὺς ἔλεγε ὅπως κι' ἄλλοι : « Ἐγώ ». Ὑποστήριζαν, δέβαια, τὸ σωστό. Ἀλλὰ, μὲ τὸν τρόπο πού τὸ ἔκαναν, συντελοῦσαν στὴ διαίρεσι. Γιατί, ξεχωρίζαν, ὅπως κι' οἱ ἄλλοι, τοὺς ἑαυτοὺς των μὲ τὸ « ἐγώ ». Καὶ πέρα ἀπὸ τὴ διαβεβαίωσι, πού ἔδιναν, δὲν ἔκαναν τίποτε ἄλλο γιὰ νὰ ὁδηγήσουν τοὺς παραστρατημένους ἀδελφούς τους στὸν σωστὸ δρόμο. Λοιπὸν, δὲν ὠφελεῖ σὲ τίποτε νὰ λὲς καὶ νὰ ζῆς ὀρθά, ὅταν δὲν κάνης καμμιὰ προσπάθεια γιὰ νὰ ἐλκύσῃς σ' αὐτὴ τὴν ὀρθότητα ὅσους ξέφυγαν. Δὲν ὠφελεῖ σὲ τίποτε νὰ λὲς ὅτι ἀνήκεις σὺ στὸν Χριστό, χωρίς νὰ κινήσαι, νὰ ἀγωνίζεσαι, νὰ κοπιᾷς, ὥστε νὰ κάνης καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφούς σου νὰ βγοῦν ἀπὸ τὴν πτῶσι τους.

Ἔτσι πού περιορίζονταν μονάχα σὲ μιὰ διακλήρουσι, οἱ χριστιανοὶ αὐτοὶ τῆς Κορίνθου ἦταν στὰ μάτια τοῦ Παύλου—ἀλλὰ καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ Κυρίου—ἐξ ἴσου ὑπόδικοι, φταίχτες ὅπως κι' ἄλλοι χριστιανοὶ τῆς Κορίνθου, πού ἔλεγαν ὅτι ἀνήκουν στὸν Παῦλο, στὸν Ἀπολλῶ, στὸν Κηφᾶ. Ἦταν τὸ ἴδιο ἔνοχοι ἢ μᾶλλον πιδ πολὺ ἔνοχοι, γιατί ἐνῶ εἶχαν περισσότερη συναίσθησι τῆς πραγματικότητος, δὲν ἔκαναν ὥστόσο τίποτε γιὰ νὰ ὁδηγήσουν σ' αὐτὴ καὶ τοὺς πλανεμένους ἀδελφούς των.

Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ κάτι ἄλλο, μιὰ πιθανότης, πού καθόλου δὲν ἀποκλείεται καὶ πού ἐξηγεῖ κι' αὐτὴ γιατί κατηγοροῦνται ἀπὸ τὸν Παῦλο κι' ὅσοι ἔλεγαν ὅτι ἀνήκαν στὸν Χριστό. Ὅσοι χωρίζουν τοὺς ἑαυτοὺς των ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν, ὅσοι κάνουν μερίδες, ἔχουν δικαιολογία τους καὶ καύχησί τους πρώτη καὶ καλύτερη, ὅτι αὐτοὶ ἀνήκουν πιδ πολὺ ἀπὸ τοὺς ἄλλους στὸν Χριστό, γνωρίζουν καὶ ζοῦν καλύτερα τὸν Χριστό. Δὲν ἦταν, λοιπόν, ἀπίθανο, ἐκεῖνοι ἀκριβῶς πού ἔλεγαν ὅτι ἀνήκαν στὸν Παῦλο ἢ στὸν Ἀπολλῶ ἢ στὸν Κηφᾶ, νὰ ἔλεγαν σύγχρονα καὶ τὸ « ἐγὼ Χριστοῦ », θέλοντας ἔτσι νὰ δείξουν ὅτι τὸ περιβάλλον τοῦ ἀποστόλου, στὸ ὅποιον ἀνήκαν, ἦταν πιδ κοντὰ στὸν Χριστό.

Ποιὸ εἶναι, ἀδελφοί μου, τὸ πολύτιμο δίδαγμα, πού βγαίνει ἀπὸ τὸ σημερινὸ ἀποστολικὸ ἀνάγνωσμα ; Εἶναι ἓνα δίδαγμα διπλό.

Πρώτα - πρώτα, δὲν πρέπει νὰ προσκολλώμεθα σὲ πρόσωπα μέσα στὴν Ἐκκλησίαν, πέρα ἀπὸ τὸν υἱικὸ καὶ θεάρεστο σεβασμό, ποὺ χρωστάμε στοὺς πνευματικούς μας πατέρες. Γιατὶ ἔτσι δημιουργοῦνται διαιρέσεις καὶ μερίζεται ὁ Χριστός.

Ἵστερα, δὲν ἄρκει νὰ λέμε ὅτι ἀνήκουμε στὸν Χριστό, ἀλλὰ κοντὰ σ' αὐτὴ τὴ διαβεβαίωσι εἶναι ἀπαραίτητο νὰ κάνουμε καὶ τὸ πᾶν, ὥστε νὰ δηγοῦμε τοὺς τυχὸν προσωπολήπτες ἀδελφούς μας στὴν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας.

Κυριακὴ 11 Αὐγούστου (Θ' Ματθαίου)

(Α' Κορινθ. γ' 9-17)

«Θεοῦ οἰκοδομὴ ἔστε» (Στίχ. 9).

[Τοῦ Θεοῦ εἰστε οἰκοδομῇ].

Δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορά, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ποὺ ἀναπηδᾷ κάτω ἀπὸ τὴ γραφίδα τοῦ Παύλου ἡ ὠραία αὐτὴ εἰκόνα, μὲ τὴν ὁποία παρασταίνει ὁ θεὸς ἀπόστολος τόσο τὸν καθένα Χριστιανὸ χωριστά, ὅσο καὶ τὸ σύνολο τῶν πιστῶν, δηλαδὴ τὴν Ἐκκλησίαν. Καὶ δὲν εἶναι μονάχα δική του ἡ εἰκόνα. Γιατὶ καὶ σὲ ἄλλα μέρη τῆς Γραφῆς τὸ Πνεῦμα τὴ χρησιμοποιεῖ, ἀγαπώντας τὴν ἰδιαίτερα.

Ἀρέσει πολὺ στὸν Θεὸ νὰ παρομοιάζῃ ἔτσι τὰ τέκνα του, γιατί μέσα τους κατοικεῖ ὁ ἴδιος καὶ γιατί εἶναι ἐνωμένα καὶ προσαρμοσμένα μεταξύ τους ὅπως οἱ πέτρες μιᾶς οἰκοδομῆς, μὲ τὴν κοινὴ καὶ μία πίστι καὶ μὲ τὴν τέλεια ἀγάπη.

Μιὰ οἰκοδομὴ, λοιπόν, εἶναι ἡ Ἐκκλησία,—τὸ πλῆθος τῶν χριστιανῶν. Μιὰ οἰκοδομὴ, ποὺ τὴν σχεδίασε, τὴν κατασκευάζει καὶ θὰ τὴ φέρῃ σὲ πέρας ὁ θεὸς Δομήτωρ, ἔχοντας γιὰ πέτρες τῆς—«λίθους ζῶντας», ὅπως ὁ ἄλλος κορυφαῖος ἀπόστολος, ὁ Πέτρος, γράφει—ἐμᾶς τοὺς πιστούς.

«Θεοῦ οἰκοδομὴ ἔστε». Ἀς προσπαθήσουμε, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, μὲ τὸ φῶς ποὺ ἡ ἴδια ἡ Γραφή παρέχει, νὰ δοῦμε καθαρὰ αὐτὴ τὴ νοητὴ οἰκοδομὴ, ποὺ ὁ Κύριος χτίζει κι' ὅπου ὁ καθένας μας ἔχει τὴ θέση του.

Ἦδη μέσα στὸ σημερινὸ ἀποστολικὸ ἀνάγνωσμα, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, ἀρχίζοντας τὴν περιγραφὴ τῆς, μιλά γιὰ τὰ θεμέλια καὶ τονίζει τὴν ἀλήθεια ὅτι ἡ οἰκοδομὴ τῆς Ἐκκλησίας ἔχει γιὰ

θεμέλιο λίθο της τὸν Χριστό. Ἀκούσατε πρὶν ἀπὸ λίγο τὸν Παῦλο τί φώναξε : «Ὁ θεμέλιος λίθος, ὁ μοναδικὸς κι' ἀναντικατάστατος, εἶναι ἕνας, ὁ Χριστός. Πάνω σ' αὐτὸν χτίζεται ἡ οἰκοδομὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Ἄλλοῦ, ὁ Παῦλος προσθέτει καὶ μιὰ ἄλλη λεπτομέρεια γιὰ τὰ θεμέλια αὐτά. Γράφει στὴν πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολὴ του : «...Ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, ὄντος ἀκρογωνιαίου αὐτοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐν ᾧ πάσα ἡ οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὖξει εἰς ναὸν ἅγιον ἐν Κυρίῳ». (Χτισθήκατε πάνω στὰ θεμέλια τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἀποστόλων, ποὺ δέρονται γύρω στὸν ἀκρογωνιαῖο λίθο, τὸν Χριστό. Σ' αὐτὰ τὰ θεμέλια, δηλαδὴ στὸν Χριστό καὶ στὶς ἄλλες γύρω του πέτρες, τοὺς ἀποστόλους καὶ τοὺς προφῆτες, ποὺ μιλοῦν γιὰ τὸ Χριστό, εἶναι βασισμένῃ καὶ συναρμολογημένῃ ἡ οἰκοδομὴ τῆς Ἐκκλησίας, στηρίζεται ἡ ζωὴ τῶν χριστιανῶν, ποὺ μέσα της ἔχει νοητὴ κατοικία τὸν Κύριο).

Πάνω, λοιπόν, σ' αὐτὴ τὴ ζωοποιὸ κι' ἀχάλαστη βάσι χτίζεται ἡ Ἐκκλησία, τοποθετοῦνται οἱ ζῶντες λίθοι τῶν πιστῶν, ἀλφαδιασμένοι μὲ τὴν ἀκρίβεια τῆς ὁρθῆς πίστεως πάνω στὸν Κύριο, τοποθετημένοι πάνω στὴ ζωὴ του καὶ τὸ εὐαγγέλιό του, δεμένοι μεταξύ τους μὲ τὸν σύνδεσμο τῆς τελειότητος, ὅπως ἀλλὰ ὁ Παῦλος ὀνομάζει τὴν ἀγάπη.

Ἀλλὰ ἄς ἔλθῃ, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ὁ καθένας μας νὰ δῇ τὸν ἑαυτό του στὸ γιὰπὶ τῆς Ἐκκλησίας, σ' αὐτὸ τὸ κτίριο ποὺ ὁλοένα ὑψώνεται καὶ ποὺ κάθε τοιχογυριὰ του εἶναι καὶ μιὰ χριστιανικὴ γενεά, χτισμένη πάνω στὴν παράδοσι τῆς προηγουμένης, χτισμένη ἔτσι πάνω στὸν Χριστό, τοὺς προφῆτες καὶ τοὺς ἀποστόλους. Ἀς ἀναζητήσῃ κι' ἄς δῇ ὁ καθένας μας τὴν πέτρα ποὺ εἶναι ὁ ἑαυτός του. Ἀς δῇ ἂν ἔχῃ κατάλληλα πελεκηθῇ, ἀφοῦ μὲ τὸ βάπτισμα ἀποκόπηκε ἀπὸ τὸ νταμάρι τῆς ἁμαρτίας.

Πῶς ἄρα γε γίνεται αὐτὸ τὸ πελέκημα ; Μὲ τίς θλίψεις καὶ τίς δοκιμασίες, τοὺς πειρασμοὺς καὶ τίς ἀντιξοότητες, ποὺ συναπαντᾷ ὁ χριστιανός, κόβονται οἱ ἐξοχές τοῦ ἐγωΐσμου καὶ τῶν κακῶν ροπῶν. Καὶ μὲ τὴ σωστὴ πίστι καὶ μὲ τὸ γλύφانو τῶν ἀρετῶν γίνεται εὐθύς, λείος, κανονικὸς λίθος, μπορεῖ νὰ τοποθετηθῇ καὶ νὰ προσαρμοσθῇ τέλεια ἀνάμεσα στοὺς ἄλλους. Καὶ τέλος, μὲ τὴν ἀγάπῃ ποὺ ἐνώνει τοὺς χριστιανοὺς σὰν ἀδελφία, μπορεῖ νὰ δεθῇ μαζί τους καὶ σὲ τίποτε νὰ μὴν εἶναι παράταιρος καὶ σὲ τίποτε νὰ μὴν ξεχωρίζῃ.

Ἄλλὰ ἡ Γραφή, ὅπως φαίνεται κι' ἀπὸ τὸ ἀποστολικὸ ἀνάγνωσμα πὺ ἀκούσαμε, δὲν ὀνομάζει μονάχα τὸ σύνολο τῶν πιστῶν, δηλαδὴ τὴν Ἐκκλησίαν, οἰκοδομή. Ἀποκαλεῖ ἔτσι καὶ τὸν καθέναν Χριστιανὸ ξεχωριστά. Καὶ προσθέτει σήμερα ὁ Παῦλος, ὅτι ὁ καθένας Χριστιανὸς εἶναι ὄχι μιὰ ὁποιαδήποτε οἰκοδομή, ἀλλὰ ναὸς τοῦ Κυρίου.

Καὶ μιᾶς ἀκόμα ὁ ἀπόστολος καὶ γιὰ τὰ ὑλικά, μὲ τὰ ὁποῖα εἶναι καμωμένη ἡ κάθε τέτοια οἰκοδομή. Αὐτὰ δὲ τὰ ὑλικά δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ τὰ ἔργα μας κι' ἡ ἀξία τους βρίσκειται στὸ κατὰ πόσο εἶναι σύμφωνα μὲ τὸ Εὐαγγέλιο, μὲ τὸ θέλημα καὶ τὶς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου. Ἔτσι, γράφει ὁ ἀπόστολος στοὺς Κορινθίους: «Εἰ δέ τις ἐποικοδομεῖ ... χρυσόν, ἄργυρον, λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ἐκάστου τὸ ἔργον φανερόν γενήσεται».

Μονάχα ὁ καρδιογνώστης Κύριος, πὺ ἡ ματιά του φθάνει ὡς τὰ ἔγκατα τῆς ψυχῆς, πὺ «ἐτάζει καρδίας καὶ νεφροὺς» κι' ὅλα εἶναι «γυμνά ἐνώπιόν του», ὅπως ἄλλου δηλώνει ἡ Γραφή, γνωρίζει τί ποιότητος εἶναι ὁ βίος κάθε πιστοῦ. Γιατί, ἀλλοίμονο, τὰ ἔργα ὅλων δὲν εἶναι ἀπὸ ἴδιας ἀξίας ὑλικά καὶ μάλιστα ὠρισμένον εἶναι ἀπὸ φτηνότερα καὶ πρόστυχα.

Ἄλλων χριστιανῶν εἶναι ἀπὸ χρυσάφι, ἄλλων ἀπὸ ἀσήμι, ἄλλων ἀπὸ πολύτιμα πετράδια. Αὐτοὶ εἶναι οἱ πραγματικοὶ χριστιανοί, οἱ ἀληθινὰ ἐνάρετοι, οἱ ἀφωσιωμένοι στὸν Ἰησοῦ, οἱ καθαρὸι στὴν καρδιά, πὺ συλλέγουν μὲ προσοχή, μὲ πόθο, μὲ θυσιὰς, μὲ κόπους τὶς ἀρετὰς γιὰ νὰ στολίσουν τὸν βίο τους. Ἐκεῖνοι πὺ ἀναζητοῦν — ὅπως πάλι λέγει ὁ Παῦλος — «μονάχα ὅσα εἶναι ἀληθινὰ, σεμνὰ, δίκαια, ἀγνά, ἀξιαγάπητα, εὐλογημένα κι' ἐπαινετά».

Ἄλλων ὅμως τὰ ἔργα εἶναι ἀπὸ ξύλο, ἀπὸ χορτάρη, ἀπὸ καλάμι, δηλαδὴ φτηνά, καὶ πὺ δὲν μποροῦν νὰ διατηρηθοῦν, ν' ἀντέξουν στὴ φθορά. Ὅπως τὸ ξύλο, τὸ χόρτο καὶ τὸ καλάμι τὰ κάνει στάχτη ἡ φωτιά, ἔτσι καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, ἔργα φτιαγμένα ὀλότελα πρόχειρα κι' εὐκόλα, δὲν θ' ἀντέξουν καὶ θὰ κατακαοῦν καὶ θ' ἀποδειχτοῦν ἕνα τίποτε μέσα στὴν πυρκαϊὰ τῆς θείας ὀργῆς, κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Κρίσεως.

Ἄς προσέξουμε, λοιπόν, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἀπὸ τί ὑλικά οἰκοδομοῦμε τὸν βίο μας. Ἄς τὰ διαλέγουμε πάντα ἀπὸ τὴν ἀγορὰ τοῦ Εὐαγγελίου κι' ὄχι ἀπὸ τὸν πραγματευτὴ τῆς ἀπώλειας, τὸν Διάβολο. Γιατί ἡ οἰκοδομή πὺ θὰ εἶναι ὁ καθένας μας, δὲν εἶναι προσωρινὸ κατάλυμα, ἀλλὰ προσωρισμένη νὰ μείνῃ στοὺς αἰῶνες τῶν αἰῶνων μέσα στὴν οὐράνια πολιτεία, τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ. Ἀμήν.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΟΥ Τ.Α.Κ.Ε.

Εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 183 φύλλον τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως (τεῦχος Β') ἐδημοσιεύθη ἡ ὑπ' ἀρ. 70.852 ἀπόφασις τῶν Ὑπουργῶν Συντονισμοῦ, Οἰκονομικῶν καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας, διὰ τῆς ὁποίας ἐνεκρίθη ἡ ἀποφασισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Δ.Σ. τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. αὔξησις τοῦ ὑπ' αὐτοῦ χορηγούμενου εἰς τοὺς συνταξιούχους εἰδικοῦ ἐπιδόματος. Διὰ τῆς ἀνωτέρω ὑπουργικῆς ἀποφάσεως καθορίζεται ὅτι τὸ ἡῤῥημένον τοῦτο ἐπίδομα θὰ καταβληθῇ ἀπὸ 1ης Ἰουλίου 1957 ὡς ἑξῆς :

Α'. Συνταξιοδοτηθέντες πρὸ τῆς 30.6.51.

Ι. Ἀμειστοὶ συνταξιοῦχοι :

1) Οἱ λαμβάνοντες μηνιαίαν σύνταξιν δρχ. 343 λαμβάνουν ὡς αὔξησιν δρχ. 157 μηνιαίως (Σύνολον δρχ. 500).

2) Οἱ λαμβάνοντες μηνιαίαν σύνταξιν δρχ. 385 λαμβάνουν ὡς αὔξησιν δρχ. 115 μηνιαίως (Σύνολον δρχ. 500).

3) Οἱ λαμβάνοντες μηνιαίαν σύνταξιν δρχ. 440 ἢ 495 ἢ 550 λαμβάνουν ὡς αὔξησιν δρχ. 100 μηνιαίως (Σύνολον 540, 595 καὶ 650 ἀντιστοίχως).

ΙΙ. Ἐμμεστοὶ συνταξιοῦχοι :

Οἱ ἔμμεστοι συνταξιοῦχοι (ὀρφανικαὶ οἰκογένειαι) τῶν ἀνωτέρω περιπτώσεων 1, 2, καὶ 3 λαμβάνουν τὰς αὐτὰς αὔξησεις μειωμένας ὁμῶς κατὰ 10 % , ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι τὸ ἡῤῥημένον ἐπίδομα μαζί με τὴν σύνταξιν τὴν ὁποίαν λαμβάνει ὁ ἔμμεστος συνταξιοῦχος θὰ εἶναι τοὐλάχιστον 500 δραχμαί. Καθιεροῦται θηλαδῆ ὡς κατώτερον ὅριον συντάξεως τὸ ποσὸν τῶν 500 δραχμῶν μηνιαίως.

Β'. Συνταξιοδοτηθέντες ἀπὸ 1.7.1951 καὶ ἑξῆς.

Ι. Ἀμειστοὶ συνταξιοῦχοι :

1) Οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν Α', Β' καὶ Γ' κατηγορίαν καὶ λαμβάνοντες εἰδικὸν ἐπίδομα δρχ. 275 λαμβάνουν αὔξησιν 100 δραχμῶν, ἥτοι τὸ ποσὸν τοῦ ἐπιδόματος ἀνέρχεται εἰς 375 δραχμάς.

2) Οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν Δ' κατηγορίαν καὶ λαμβάνοντες εἰδικὸν ἐπίδομα δρχ. 309 λαμβάνουν αὔξησιν 100 δραχμῶν, ἥτοι τὸ ποσὸν τοῦ ἐπιδόματος ἀνέρχεται εἰς 409 δραχμάς.

ΙΙ. Ἐμμεστοὶ συνταξιοῦχοι :

Οἱ ἔμμεστοι συνταξιοῦχοι τῶν ἀνωτέρω περιπτώσεων 1 καὶ 2 λαμβάνουν τὸ αὐτὸ ἐπίδομα, μειωμένον κατὰ 10 % ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τῶν 100

δραχμῶν, ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ὅμως ὅτι σύνταξις καὶ ἐπίδομα θὰ εἶναι τοῦλάχιστον 500 δραχ.

— Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω αἱ χορηγούμεναι ὑπὸ τοῦ Τ. Α. Κ. Ε. ἀπὸ 1-7-1957 συντάξεις διεμορφώθησαν ὡς ἑξῆς :

I. Οἱ ἐξερχόμενοι σήμερον καὶ μέχρι τέλους τοῦ τρ. ἔτους μετὰ 35ετῆ συντάξιμον ὑπηρεσίαν θὰ λαμβάνουν ὡς σύνταξιν :

Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης				Ἐπαρχιῶν			
Κατηγορία Α	Δρχ.	1445		Κατηγορία Α	Δρχ.	1428	
» Β	»	1155		» Β	»	1128	
» Γ	»	936		» Γ	»	918	
» Δ	»	722		» Δ	»	705	

II. Οἱ ἐξερχόμενοι σήμερον καὶ μέχρι τέλους τοῦ τρ. ἔτους μετὰ 27 ἐτῶν πραγματικὴν ὑπηρεσίαν (29 ἐτῶν πλασματικὴν) θὰ λαμβάνουν ὡς σύνταξιν :

Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης				Ἐπαρχιῶν			
Κατηγορία Α	Δρχ.	1025		Κατηγορία Α	Δρχ.	1025	
» Β	»	895		» Β	»	895	
» Γ	»	797		» Γ	»	797	
» Δ	»	722 *		» Δ	»	705 *	

* Ἡ παρεχομένη εἰς τοὺς Δ' κατηγορίας ἐφημερίους σύνταξις μετὰ 27 (29) ἐτη συνταξίμου ὑπηρεσίας εἶναι 734 δραχμαί, λόγῳ ὅμως τοῦ ὑφισταμένου περιορισμοῦ τῆς μὴ υπερβάσεως τῶν 80 % τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἀποδοχῶν ἡ σύνταξις περιορίζεται εἰς τὰ ἀναγραφόμενα ποσά.

— Ὡς εἶχομεν γράψει εἰς προηγούμενα τεύχη τοῦ «Ἐφημερίου», ὁ ἀείνωντος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κυρὸς Δωρόθεος, ἐν τῇ μερίμνῃ Αὐτοῦ πρὸς περαιτέρω αὔξησιν τῶν ὑπὸ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. χορηγούμενων συντάξεων, εἶχεν ἀποστείλει πρὸς τὴν Νομ. Ἐπιτροπὴν τὸ ἀπὸ 21-5-57 ἔγγραφον Αὐτοῦ, διὰ τοῦ ὁποῦ ἐζητεῖτο ὅπως ἐξαίρεθῇ τὸ TAKE ἐκ τοῦ ὑφισταμένου περιορισμοῦ, κατὰ τὸν ὁποῖον αἱ συντάξεις μετὰ τῶν πάσης φύσεως ἐπιδόματων δὲν εἶναι δυνατόν νὰ υπερβαίνουν τὰ 80 % τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἀποδοχῶν. Ἡδὴ ἡ Νομισματικὴ Ἐπιτροπὴ, διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 19325 ἐγγράφου αὐτῆς (ὅπερ δημοσιεύεται ὁλόκληρον εἰς τὴν «Ἐκκλησίαν» τῆς 1ης τρ. μηνός) *ἐ ν έ κ ρ ι ν ε ν ὅπως αἱ καταβαλλόμεναι συντάξεις ἢ τὰ τακτικὰ ἐπιδόματα τὰ χορηγούμενα ὑπὸ τοῦ TAKE ἐξικινούνται*

και μέχρι του 100 % των τακτικῶν αποδοχῶν, τὰς οποίας θὰ ἐλάμβανον οἱ ἡσφαλισμένοι ἐὰν ἐξηκολούθουν ἐργαζόμενοι. Τοῦτο δὲ ἐφ' ὅσον τὰ ἐποπτευόντα Ὑπουργεῖα Οἰκονομικῶν καὶ Ἑθνικῆς Παιδείας ἤθελον συμφωνήσῃ εἰς τὴν ἐκδοσιν τῆς ἀπαιτουμένης πρὸς τοῦτο κοινῆς ἀποφάσεως.

Τὸ ἀνωτέρω ἐγγραφον ἐτέθη ὑπ' ὄψιν τοῦ Δ.Σ. τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτοῦ τῆς 9-7-1957, ἀπεφασίσθη δὲ κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν ὅπως μελετηθῇ τὸ ζήτημα τῆς περαιτέρω αὐξήσεως, ἐν σχέσει κυρίως πρὸς τὴν μέλλουσαν νὰ προκύψῃ ἐπιβάρυνσιν τοῦ Ταμείου, διὰ τῆς καταβολῆς ὑπ' αὐτοῦ ἀπὸ 1-10-57 συντάξεως ἀνερχομένης εἰς τὸ 100 % τῶν ἀποδοχῶν ἐνεργείας.

— Παραλλήλως πρὸς τὴν καταβαλλομένην προσπάθειαν τῆς αὐξήσεως τῶν συντάξεων, τὸ Δ. Σ. τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. ἀπέστειλε πρὸς τὸ Ὑπ. Ἑθν. Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων τὰ κατωτέρω δημοσιευόμενα ἐγγραφα, ἀναφερόμενα εἰς τὴν χορήγησιν ἐγκρίσεως διὰ τὴν ἐπένδυσιν ποσοῦ 1.500.000 δραχμῶν, τὸ ὅποσον θὰ διατεθῇ διὰ τὴν χορήγησιν ἐντόκων τοκοχρεωλυτικῶν δανείων, ὡς καὶ εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ ὑπὸ τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. χορηγομένου ἐφ' ἅπαξ δοθήματος.

Τ. Α. Κ. Ε.

Ἀρ. Πρωτ. 4319

10 Ἰουλίου 1957

Πρὸς

Τὸ Ὑπουργεῖον Ἑθν. Παιδείας καὶ Ὁρησκευμάτων

Γεν. Δ/σιν Ὁρησκευμάτων

Ἐνταῦθα

Ἐπιθυμοῦμεν νὰ γνωρίσωμεν πρὸς ὑμᾶς, ὅτι τὸ Διοικ. Συμβούλιον τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. κατὰ τὴν συνεδρίαν αὐτοῦ τῆς 9-7-57 ἀπεφάσισεν ὅπως ἐπενδύσῃ, ἐκ τῶν ἰδίων του ἀποθεματικῶν, κατὰ τὸ δεῦτερον ἑξάμηνον τοῦ 1957, ποσὸν δραχμῶν ἐνός ἑκατομμυρίου πεντακοσίων χιλιάδων, διὰ τὴν χορήγησιν ἐντόκων τοκοχρ. στεγαστικῶν δανείων εἰς τοὺς μετόχους του, δεκαετοῦς προθεσμίας, ἐπὶ τόκῳ 7 % καὶ μέχρι ποσοῦ δραχμῶν 25.000 κατὰ περίπτωσιν, καὶ νὰ παρακαλέσωμεν ὅπως παράσχῃτε τὴν ὑμετέραν ἔγκρισιν, προκειμένου νὰ δοθῇ παρὰ τῆς Νομισματικῆς Ἐπιτροπῆς ἡ ἀπαιτουμένη ἄδεια ἐπενδύσεως τοῦ ἀνωτέρω ποσοῦ, ἐπὶ τῇ τέλει ὅπως ὁ Ὁργανισμὸς τῆς Ἐκκλησίας ἔλθῃ ἀρωγὸς εἰς τοὺς μετόχους του πρὸς θεραπείαν τῶν στεγαστικῶν του ἀναγκῶν.

Μετ' εὐχῶν

† Ὁ Πατρὼν ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ, Πρόεδρος

Τ. Α. Κ. Ε.

*Αριθ. Πρωτ. 4332

10 Ιουλίου 1957

Πρός

Τὸ Ὑπουργεῖον Ἑθν. Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων

Γεν. Δ/νσιν Θρησκευμάτων

Ἐνταῦθα

Ἐπιθυμοῦμεν νὰ υποβάλωμεν πρὸς ὑμᾶς, εἰς διπλοῦν, ἀπόσπασμα ἀποφάσεως τοῦ Διοικ. Συμβουλίου Τ.Α.Κ.Ε. τῆς συνεδρίας αὐτοῦ τῆς 9-7-57, περὶ ἀναπροσαρμογῆς τοῦ ἐφ' ἅπαξ βοηθήματος τοῦ Ταμείου Ἀρωγῆς τῶν ἡσφαλισμένων τοῦ Τ.Α.Κ.Ε. καὶ διπλασιασμοῦ τῆς ἐνεργουμένης κρατήσεως 1 % ἐπὶ τῶν ἀποδοχῶν αὐτῶν ὑπὲρ τοῦ Ταμείου τούτου καὶ νὰ παρακαλέσωμεν ὅπως προέλθῃτε εἰς τὰς δεούσας ἐνεργείας πρὸς ψήφισιν σχετικῆς διατάξεως εἴτε δι' ἰδιαιτέρου Νομοθετήματος, μὲ ἄρθρον μόνον, εἴτε δι' ἐντάξεως εἰς τι τῶν ὑπὸ ψήφισιν Νομοσχεδίων ἀρμοδιότητος τοῦ καθ' ὑμᾶς Ὑπουργείου, ἐπὶ τῇ τέλει ὅπως βελτιωθῇ τὸ παρεχόμενον εἰς τοὺς ἐξερχομένους ἢ τὰς ὀρφανικὰς τούτων οἰκογενείας ἐφ' ἅπαξ βοήθημα, αὐξανομένης συγχρόνως καὶ τῆς ὑπὲρ τοῦ ἐν λόγῳ Κλάδου εἰδικῆς τῶν μετόχων εἰσφορᾶς.

Μετ' εὐχῶν

† Ὁ Πατρὼν ΘΕΟΚΛΗΤΟΣ, Πρόεδρος

Α Λ Λ Η Λ Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

Πανος. Ἀρχιμανδρίτην Χρυσόστομον Γιώτην, Πλαίσιον Ἰωαννίνων. Ἐξερχόμενος τῆς ὑπηρεσίας θὰ λάβετε ὡς σύνταξιν περὶ τὰς 795 δραχμὰς μηνιαίως. Ἡ σύνταξις ὑπελογίσθη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν αὐξήσεων, αἱ ὁποῖαι ἐχορηγήθησαν ἐσχάτως. Ἐφ' ἅπαξ θὰ λάβετε περὶ τὰς 3.000 δραχμὰς. Εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. ὀφείλετε τὰς κρατήσεις διὰ τὸ ἐπίδομα πολυετίας, ἀνερχομένας εἰς 745.30 δραχμῶν. — Αἶδεσ. Πέτρον Μερᾶκον, Ἀκρίτα Φλωρίνης. Δυστυχῶς δὲν σὰς ἐχορηγήθῃ δάνειον. Αἱ ὑποβληθεῖσαι αἰτήσεις ἦσαν τόσον πολλαί, ὥστε δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἐκανοποιηθοῦν ὅλοι οἱ ζητοῦντες δάνειον. Ἐπειδὴ ὁμως γίνονται ἐνέργειαι διὰ τὴν χορήγησιν νέας πιστώσεως καλὸν εἶναι νὰ υποβάλετε νέαν αἴτησιν πρὸς τὸ Τ.Α.Κ.Ε., μέσῳ τῆς Ἰ. Μητροπόλεώς σας. — Ἱερέα τῆς ὑπαίθρου. Αἱ ἄγαμοι ἀδελφαὶ τῶν ἡσφαλισμένων ἐφημερίων δικαιоῦνται συντάξεως, ἐφ' ὅσον εἶναι ἀποδεδειγμένως ἄποροι, συνετηροῦντο ἀπὸ τὸν ἀποθανόντα καὶ δὲν ὑπάρχουν ἐν ζωῇ οἱ γονεῖς. Διὰ νὰ συνταξιοδοτηθῇ ἡ ἄγαμος ἀδελφὴ πρέπει νὰ υποβάλῃ τὰ ἐξῆς δικαιολογητικά: 1) Αἴτησιν χαρτοσημασμένην καὶ κληρικιοσημασμένην. 2) Ἀντίγραφον ληξιαρχικῆς πράξεως θανάτου τοῦ ἡσφαλισμένου. 3) Πιστοποιητικὸν οἰκογενειακῆς καταστάσεως

ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ Προέδρου τῆς Κοινότητος ἢ τοῦ Δημάρχου καὶ ἐμφαῖνον ὅτι ἡ ἀδελφὴ εἶναι ἐν ζωῇ καὶ ἄγαμος. 4) Φύλλον διακοπῆς μισθοδοσίας τοῦ ἡσφαλισμένου ἀπὸ τὸ οἰκεῖον Δημόσιον Ταμεῖον. 5) Τὸ ἀτομικὸν βιβλιαρίον ὑπηρεσιακῶν μεταβολῶν τοῦ ἡσφαλισμένου, συμπεπληρωμένον καὶ θεωρημένον παρὰ τοῦ οἰκεῖου Ἱεράρχου. Εἰς τὸ πιστοποιητικὸν οἰκογενειακῆς καταστάσεως πρέπει προσθέτως νὰ ἀναφέρεται, ὅτι ἡ ἀδελφὴ συντηρεῖτο ἀποκλειστικῶς ἀπὸ τὸν ἀποθανόντα, ὅτι εἶναι ἄγαμος καὶ ἀπορος καὶ τέλος ὅτι δὲν ὑπάρχουν ἐν ζωῇ οἱ γονεῖς τῆς αἰτούσης σύνταξιν.

— Αἶδεσ. Δημοσθένην Βαϊκούσην, Πηγὰς Νέστου, Καβάλαν. Δυστυχῶς ἐκ τῶν ὑστέρων μᾶς ἐλληροφόρησαν ὅτι διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ βιβλιαρίου σας ἀπαιτοῦνται πλὴν τῶν φωτογραφιῶν καὶ τὰ ἐξῆς δικαιολογητικά: 1) Ἐπίσημον ἀντίγραφον τοῦ ἀρχικοῦ σας διορισμοῦ ὡς ἐφημερίου, τῶν τυχόν μεταθέσεών σας εἰς ἄλλας ἐνορίας ἢ κεκρωμένα παρὰ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως ἀντίγραφα τοῦ διορισμοῦ ἢ τῶν μεταθέσεων. Δύνασθε ἀντὶ αὐτῶν νὰ ἀποστείλετε βεβαιώσιν τοῦ Μητροπολίτου σας περὶ τοῦ ἀρχικοῦ σας διορισμοῦ καὶ τῶν τυχόν μεταθέσεών σας κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν. 2) Πιστοποιητικὸν γεννήσεως καὶ 3) Πιστοποιητικὸν οἰκογενειακῆς καταστάσεως. Τὰς φωτογραφίας τὰς ἐλάβομεν. — Αἶδεσ. Ἐμμανουὴλ Μαντουσάκη, Δραπέτι, Ἡρακλείου Κρήτης. Διὰ νὰ σᾶς ἀπαντήσωμεν θὰ πρέπει νὰ γνωρίζωμεν τὸ ἔτος τῆς γεννήσεώς σας καὶ τὴν κατηγορίαν εἰς τὴν ὁποίαν ἀνήκετε. Πάντως ἡ ἐξαγορὰ προϋπηρεσίας νομίζομεν ὅτι δὲν εἶναι συμφέρουσα διὰ σᾶς εἰδικῶς, δεδομένου ὅτι θὰ καταβάλετε σημαντικὸν ποσὸν ἐναντι μικρᾶς βελτιώσεως τῆς συντάξεως, τὴν ὁποίαν θὰ λάβετε. — Αἶδεσ. Ἀργύριον Εὐθυμίου, Καλύβια Ἐλαφίνης. Δυστυχῶς δὲν εἴμεθα εἰς θέσιν νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὸ ἐρώτημά σας, διότι δὲν γνωρίζομεν τὸν ἀρμόδιον, εἰς τὸν ὅποτον νὰ ἀπευθυνθῶμεν διὰ νὰ λάβωμεν πληροφορίας. — Αἶδεσ. Ἰωάννην Θεοδωρίδην, Γρεβενά. Δυστυχῶς τὸ Ὑπουργεῖον δὲν ἠδυνήθη νὰ μᾶς δώσῃ τὰς πληροφορίας τὰς ὁποίας θέλετε, δεδομένου ὅτι, ὡς μᾶς εἶπον, δὲν ἐκρατήθησαν εἰς τὸν σχετικὸν φάκελλον αἱ αἰτήσεις τῶν ἐνδιαφερομένων. Ἐλάβομεν μόνον τὴν πληροφορίαν ὅτι ἡ ὑπόθεσις τῆς ἀνακατατάξεως πρόκειται νὰ ἀνακινήθῃ ὑπὸ τῆς Δ/νσεως Ὁρησκευμάτων. Πάντως θὰ προσπαθήσωμεν ἐκ νέου νὰ σᾶς ἐξυπηρετήσωμεν. — Αἶδεσ. Ἰωάννην Σταματᾶκον. Μονοπωλῆτα Κεφαλληνίας. Αἱ διατάξεις περὶ Κατωτέρων Ἐκκλησιαστικῶν Φροντιστηρίων εἶναι τόσον πολλαί, ὥστε ὁ χώρος τῆς ἀλληλογραφίας δὲν θὰ ἐπάρκει διὰ νὰ τὰς ἀναφέρωμεν. Σχετικῶς σᾶς παραπέμπομεν εἰς τοὺς νόμους 540]45 καὶ 807]45, οἱ ὅποιοι ρυθμίζουν τὰ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἐκπαιδεύσεως. Πάντως καλὸν εἶναι ἐπὶ τοῦ ἐν λόγῳ ζητήματος νὰ γράψετε ἐκ νέου εἰς τὸν «Ἐφημέριον» μετὰ πάροdon μηνός, διότι ἔχομεν πληροφορίας ὅτι πρόκειται νὰ τροποποιηθῶν αἱ σχετικαὶ μὲ τὰ Κατώτερα Ἐκκλησιαστικὰ Φροντιστήρια διατάξεις. — Αἶδεσ. Ἀθανάσιον Ε. Κορκιδαν, Στινώματα Εὐρυτανίας. Διὰ νὰ ἐξέλθετε τῆς ἐνεργοῦς ὑπηρεσίας καὶ νὰ λάβετε

σύνταξιν πρέπει νὰ ἔχετε συμπληρώσει 35ετῇ συνεχῇ ὑπηρεσίαν ἢ νὰ ἔχετε συμπληρώσει τὸ 75ον ἔτος τῆς ἡλικίας σας, Εἰς τὴν εἰδικὴν σας περὶπτωσιν ὁμῶς δὲν συμβαίνει οὔτε τὸ ἓν οὔτε τὸ ἄλλον. Νὰ ἐξαγοράσετε ὑπηρεσίαν δὲν ἠμπορεῖτε διότι, ἐφ' ὅσον ἐχειροτονήθητε ὡς ἱερεὺς τὸ 1929, δὲν μένει προϋπηρεσία πρὸς ἐξαγοράν. Μόνον διὰ λόγους ὑγείας θὰ ἠμπορούσατε τώρα νὰ ἐξέλθετε τῆς ὑπηρεσίας. Ἄλλως δὲν θὰ λάβετε σύνταξιν.

Αἶδες. Ἀθανάσιον Χαλκιᾶν, Στανὸν Χαλκιδικῆς. Δυστυχῶς δὲν ἤδυνήθημεν νὰ ἀνεύρωμεν στοιχεῖα περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς Ἀγίας Χαΐδως. Εἰς τὰ συγγράμματα τὰ ὁποῖα ἀναφέρετε εἰς τὴν ἐπιστολὴν σας δὲν ἀναγράφεται τίποτε σχετικόν.— **Αἶδες.** Ἀλέξ. Ἀρχοντουλάκη, Πυράδιον Μονοφασίου Κρήτης. Δύνασθε νὰ λάβετε στεγαστικὸν δάνειον. Πρέπει ὁμῶς νὰ υποβάλετε αἰτησιν εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. μέσῳ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως σας. Ὅπως γράφομεν εἰς τὸ μετὰ χεῖρας τεῦχος τοῦ «Ἐφημερίου», τὸ Τ.Α.Κ.Ε. ἀπεφάσισαν τὴν ἐπένδυσιν 1.500.000 δραχμῶν ἐκ τῶν κεφαλαίων του διὰ τὴν χορήγησιν στεγαστικῶν δανείων εἰς τοὺς μετόχους του. Ἀναμένεται ἡ σχετικὴ ἔγκρισις τῆς Νομ. Ἐπιτροπῆς. Διὰ τὸ ἐπίδομα τοκετοῦ ἰσχύουν ὅσα ἐγράψαμεν εἰς προηγουμένα τεύχη. Βεβαίως τὸ ζήτημα θὰ τακτοποιηθῇ. Πρὸς τὸ παρὸν ὁμῶς δὲν ἔχομεν νὰ σᾶς ἀνακοινώσωμεν τίποτε νεώτερον ἐπὶ τοῦ ζητήματος αὐτοῦ.— **Αἶδες.** Ἀθανάσιον Παπαγεωργίου, Πυργαδίκια Χαλκιδικῆς. Ἐνεγράφητε εἰς ἀμφοτέρω τὰ περιοδικὰ. Φύλλα ἀπεστάλησαν ἀπὸ 1-1-1957.— **Αἶδες.** Ἰωάννην Ποῦλον, Σιταραλῶνα Τριχωνίδος. Σᾶς ἐνεγράψαμεν εἰς ἀμφοτέρω τὰ περιοδικὰ, κατόπιν σχετικοῦ ἐγγράφου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας.— **Αἶδες.** Παῦλον Βασιλείου, Ἅγιον Θωμᾶν Μεσολογγίου. Ἐνεγράφητε κατόπιν σχετικοῦ ἐγγράφου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως σας.— **Ἱερὰν Μητρόπολιν Αἰτωλοακαρνανίας.** Ἐλάβομεν τὰ ὑπ' ἀριθ. 1467/3 Ἰουλίου 1957 καὶ 1468/3 Ἰουλίου 1957 ἐγγράφα ὑμῶν καὶ ἐνεγράψαμεν εἰς τὸ συνδρομητολόγιόν μας τοὺς αἰδεσιμωτάτους Παῦλον Βασιλείου καὶ Ἰωάννην Ποῦλον. Εὐχαριστοῦμεν θερμῶς διὰ τακτικὴν ἐνημέρωσίν μας.— **Κον Θεμιστολὴν Καραμάνην, Γραμματεῖα Ἱερᾶς Μητροπόλεως Μηθύμνης.** Προκλήρῃς ἐκλογῆς ἐφημερίου ἐλήφθη καὶ θὰ δημοσιευθῇ. Σᾶς ἐνεγράψαμεν εἰς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία» καὶ «Ἐφημέριος». — **Αἰδεσιμώτατον Βασίλειον Νούγιαν, Ἱερομνήμην Ζίτσης Ἰωαννίνων.** Σχετικῶς πρὸς τὸ ζήτημα τὸ ὁποῖον σᾶς ἀπασχολεῖ καλὸν εἶναι νὰ ἐρωτήσετε τὸν Σεβ. Μητροπολίτην σας. Πάντως τὸ Ἡμερολόγιον «Φαρέκα» ἐκδίδεται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, τὸ δὲ περιεχόμενόν του ἐλέγχεται ἐπισταμένως. Ἐκ τῶν ζητηθέντων τευχῶν σᾶς ἐστάλησαν ὅσα ὑπῆρχον.— **Αἶδες.** Ἡλίαν Μήτσιον, Ἀγίαν Τριάδα Κτημινίων. Διὰ νὰ δημοσιευθῇ προκλήρῃς ἐκλογῆς ἐφημερίου εἰς τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ εἶναι ὑπογεγραμμένη ὑπὸ τοῦ οἴκλου Μητροπολίτου ἢ ὑπὸ τοῦ ἀναπληρωτοῦ αὐτοῦ καὶ νὰ φέρῃ τὴν σφραγίδα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως. Ἄλλως αἱ ἀποστελλόμεναι προκηρῄξεις δὲν δημοσιεύονται.— **Αἶδες.** Ἐμμανουὴλ

Παπαμακάριον. Ἰ. Ναὸν Ἀγ. Ἰωάννου Κύθνου. Τὸ φύλλον σὰς ἀποστέλλεται κανονικῶς ἀπὸ 7-11-1956, ὡς καὶ εἰς τὸν Ἰ. Ναὸν Ἀγ. Ἰωάννου Κύθνου. Γράφατέ μας ποῖα τύχη τοῦ «Ἐφημερίου» δὲν ἐλάβατε διὰ τὰ σὰς τὰ ἀποστέλλωμεν, ἐὰν βεβαίως ὑπάρχουν.—**Αἰδес.** Γεώργιον Ἡλ. Οἰκονόμου, Πηγὰς Ἀρτης, Τὸ ἐπίδομα πολυετίας παρέχεται μετὰ 10ετῆ συνεχῇ ὑπηρεσίαν. Ἐσεῖς ἀκόμη δὲν ἔχετε συμπληρώσει τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον. Ἡ διόρθωσις τῆς διευθύνσεώς σας ἐγένετο, συμφώνως πρὸς τὴν ὑπόδειξίν σας. Ζητηθέντα τύχη ἀπεστάλησαν ταχυδρομικῶς.—**Αἰδес.** Στέφανον Χριστίδην, Παταγὴ Ὁρσετιάδος Ἐβρου. Τὰ Κατώτερα Ἐκκλησιαστικά Φροντιστήρια κατὰ πᾶσαν πιθανότητα θὰ λειτουργήσουν καὶ ἐφέτος. Συγκεκριμένως θὰ γνωρίζωμεν μετὰ τὴν 15ην Αὐγούστου τρέχ. ἔτους. Καλὸν ἐπομένως θὰ εἶναι νὰ ἐπανέλθετε ἐκ νέου δι' ἐπιστολῆς σας μετὰ τὴν πάροδον τῆς ὡς ἄνω ἡμερομηνίας.

Πληροφοροῦμεν τοὺς αἰδесиμοτάτους ἐφημερίους ὅπως τὰς αἰτήσεις των διὰ τὴν χορήγησιν δαρείων ἀπευθύνουν εἰς τὸ Τ.Α.Κ.Ε. μέσῳ τῆς Ἱερᾶς των Μητροπόλεως. Δάνεια θὰ χορηγηθοῦν εἰς τοὺς αἰδесиμοτάτους ἐφημερίους εὐθὺς ὡς χορηγηθῇ ἡ σχετικὴ πίστωσις.

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Θεοδ. Κ. Σπεράντσα, Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Δωρόθεος († 1888—1957).—**Ἀρχιμ. Παντελεήμονος Μπαρδάκου,** «Λαὸς Θεοῦ» καὶ «χώρα ἁγίων».—**Βασ. Ἡλιάδης,** Τὸ ψυχικὸ μας ἀναβάπτισμα τὴν ὥραν τῆς δεήσεως πρὸς τὴν Παναγίαν.—**Φ. Κόντογλου,** Λειτουργικὴ καὶ κοσμικὴ τέχνη.—**Φ. Γιοφύλλη,** Ἱερεῖς ἀγιογράφοι.—**Βασ. Μουστάκη,** Κηρύγματα εἰς τὰ ἀποστολικά ἀναγνώσματα τῶν Κυριακῶν τοῦ ἔτους 1957.—**Εἰδήσεις τοῦ Τ.Α.Κ.Ε.**—Ἀλληλογραφία.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀποστέλλοντες ταχ. ἐπιταγὰς πρὸς τὰ περιοδικὰ «Ἐκκλησία», «Θεολογία» καὶ «Ἐφημέριος», ὅπως σημειώσιν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποστολῆς.

Παρακαλοῦνται οἱ ἀναγνώσται τοῦ «Ἐφημερίου» νὰ ἀπευθύνωνται μὲ ἐμπιστοσύνην πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «Ἐκκλησία» δι' ὅ,τι τοὺς ἀπασχολεῖ καὶ τοὺς ἐνδιαφέρει. Θὰ εὐρουν κατανόησιν καὶ ἐξυπηρέτησιν.

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»
Ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθήναι. Τηλ. 27-689.

ὑπεύθυνος Τυπ/φείου : Τ. Ρούτσης, Κουκουλάρη 9, Ν. Χαλκηδόν.